

Συγγραφέας
Αμαλία Ρόνζου-Γκόρου

Παιδαγωγική Επιμέλεια
Μαρία Σουκαλοπούλου

Επιστημονική Επιμέλεια
Ανθή Ρεβυθιάδου

Θεσσαλονίκη - 2014

Gramatikë e vogël e gjuhës shqipe për fëmijë

(Niveli A1-B1)

Autore

Amalia Rondou-Gorou

Redaktore Pedagogjike dhe Letrare
Maria Soukalopoulou

Redaktore shkencore

Anthi Revithiadou

Selanik – 2014

ISBN: 978-618-81491-1-3

Ιούνιος 2014

Τίτλος: Σύντομη γραμματική της Αλβανικής για παιδιά

Συγγραφέας: Αμαλία Ρόντου-Γκόρου

Παιδαγωγική και Φιλολογική Επιμέλεια: Μαρία Σουκαλοπούλου

Επιστημονική Επιμέλεια: Ανθή Ρεβυθιάδου, Αναπλ. Καθηγήτρια, Α.Π.Θ.

Η Πράξη «Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλλινοστούντων Μαθητών» υλοποιείται μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Εκδόσεις:

Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης (Ε.Λ.Κ.Ε. Α.Π.Θ.)

Γ' Σεπτεμβρίου, Κτήριο Κ.Ε.Δ.Ε.Α.

Πανεπιστημιούπολη 54124, Θεσσαλονίκη

Τηλ. 2310991356, Fax: 2310 200392

Άδεια Creative Commons

Αναφορά Δημιουργού – Μη Εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγα Έργα 3.0
Ελλάδα

Επιτρέπεται σε οποιονδήποτε αναγνώστη η αναπαραγωγή του έργου (ολική, μερική ή περιληπτική, με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικά, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο), η διανομή και η παρουσίαση στο κοινό υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: αναφορά της πηγής προέλευσης, μη εμπορική χρήση του έργου. Επίσης, δεν μπορείτε να αλλοιώσετε, να τροποποιήσετε ή να δημιουργήσετε πάνω στο έργο αυτό.

Αναλυτικές πληροφορίες για τη συγκεκριμένη άδεια cc, μπορείτε να διαβάσετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/gr/>

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εκδόσεις:

Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης (Ε.Λ.Κ.Ε. Α.Π.Θ.)

Γ' Σεπτεμβρίου, Κτήριο Κ.Ε.Δ.Ε.Α.

Πανεπιστημιούπολη 54124, Θεσσαλονίκη

Τηλ. 2310991356, Fax: 2310 200392

ISBN: 978-618-81491-1-3

Gramatikë e vogël e gjuhës shqipe
për fëmijë

(Niveli A1-B1)

Autore

Amalia Rondou-Gorou

Redaktore Pedagogjike dhe Letrare
Maria Soukalopoulou

Redaktore shkencore

Anthi Revithiadou

Selanik – 2014

ISBN: 978-618-81491-1-3

Ιούνιος 2014

Τίτλος: Σύντομη γραμματική της Αλβανικής για παιδιά

Συγγραφέας: Αμαλία Ρόντου-Γκόρου

Παιδαγωγική και Φιλολογική Επιμέλεια: Μαρία Σουκαλοπούλου

Επιστημονική Επιμέλεια: Ανθή Ρεβυθιάδου, Αναπλ. Καθηγήτρια, Α.Π.Θ.

Η Πράξη «Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλλινοστούντων Μαθητών» υλοποιείται μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Εκδόσεις:

Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης (Ε.Λ.Κ.Ε. Α.Π.Θ.)

Γ' Σεπτεμβρίου, Κτήριο Κ.Ε.Δ.Ε.Α.

Πανεπιστημιούπολη 54124, Θεσσαλονίκη

Τηλ. 2310991356, Fax: 2310 200392

Άδεια Creative Commons

Αναφορά Δημιουργού – Μη Εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγα Έργα 3.0
Ελλάδα

Επιτρέπεται σε οποιονδήποτε αναγνώστη η αναπαραγωγή του έργου (ολική, μερική ή περιληπτική, με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικά, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο), η διανομή και η παρουσίαση στο κοινό υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: αναφορά της πηγής προέλευσης, μη εμπορική χρήση του έργου. Επίσης, δεν μπορείτε να αλλοιώσετε, να τροποποιήσετε ή να δημιουργήσετε πάνω στο έργο αυτό.

Αναλυτικές πληροφορίες για τη συγκεκριμένη άδεια cc, μπορείτε να διαβάσετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/gr/>

Εισαγωγικό σημείωμα

Στο πλαίσιο της Δράσης 5 «Ενίσχυση της μητρικής γλώσσας των μαθητών» του Προγράμματος «Εκπαίδευση αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών» υλοποιήθηκε ένα διετές πιλοτικό πρόγραμμα μαθημάτων αλβανικής γλώσσας σε σχολεία της Α' βαθμιας και Β' θμιας εκπαίδευσης (2011-2013). Από τα πρώτα κιόλας στάδια της πιλοτικής διδασκαλίας έγινε σαφής η ανάγκη δημιουργίας μιας γραμματικής, η οποία θα είναι προσαρμοσμένη στην γλωσσική ομάδα, την ηλικία και, γενικότερα, τις ιδιαίτερες γλωσσικές ανάγκες των μαθητών/-τριών που έχουν την Αλβανική ως γλώσσα καταγωγής. Κοινό χαρακτηριστικό της ομάδας στόχου είναι ότι, ανεξάρτητα από το επίπεδο γλωσσομάθειας, παρατηρείται εκτενής παρεμβολή της Ελληνικής στην Αλβανική σε όλα τα γραμματικά επίπεδα (φωνητική, φωνολογία, μορφοσύνταξη) αλλά και στο λεξιλόγιο. Το ότι η παρεμβολή της Ελληνικής στη γλώσσα-στόχο αποτελεί την κύρια αιτία λαθών και σύγχυσης σε γλωσσικό επίπεδο των μαθητών/-τριών είναι αναμενόμενη δεδομένου ότι στην συντριπτική τους πλειοψηφία οι μαθητές/-τριες έχουν πιο αναπτυγμένες γλωσσικές δεξιότητες στην Ελληνική, ενώ δυσκολεύονται να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των δύο εκ των τεσσάρων δεξιοτήτων στην Αλβανική, και συγκεκριμένα σε εκείνες της παραγωγής και της κατανόησης γραπτού λόγου.

Το συγκεκριμένο εγχειρίδιο γραμματικής σχεδιάστηκε με γνώμονα ακριβώς τις απαιτήσεις για στοχευμένη γνώση και τις εξειδικευμένες γλωσσικές ανάγκες των μαθητών/-τριών που συμμετείχαν στα γλωσσικά μαθήματα. Η παρούσα σύντομη γραμματική της Αλβανικής παρουσιάζει με τρόπο απλό και άμεσο τα βασικά γραμματικά χαρακτηριστικά της γλώσσας, τα οποία εξετάζονται στα εγχειρίδια *Mësojmë shqip I* και *Mësojmë shqip II*. Οι μαθητές μπορούν να την συμβουλευτούν προκειμένου να κατανοήσουν κάποια από τα γραμματικά φαινόμενα που εξετάζονται στην τάξη ή που συναντούν στο βιβλίο των ασκήσεων. Στόχος του εγχειριδίου δεν είναι να παρουσιάσει εξαντλητικά τα βασικά γραμματικά φαινόμενα σε όλα τα επίπεδα γλωσσομάθειας, αλλά να προσφέρει μια σφαιρική εικόνα της δομής της αλβανικής γλώσσας με απλό και άμεσο τρόπο ξεκινώντας από το επίπεδο των αρχαρίων (A1/A2) και φτάνοντας έως το επίπεδο των προχωρημένων (B1).

Το παρόν εγχειρίδιο απευθύνεται σε νέους και παιδιά που επιθυμούν να αποκτήσουν ή να επεκτείνουν τη γνώση της γραμματικής της Αλβανικής, σε αλβανόφωνους γονείς που επιθυμούν να βοηθήσουν τα παιδιά τους στην κατάκτηση της αλβανικής γλώσσας, αλλά και σε εκπαιδευτικούς που ασχολούνται με τη διδασκαλία της Αλβανικής σε ελληνόφωνο κοινό στο πλαίσιο προγραμμάτων διδασκαλίας γλώσσας.

Η συγγραφική και επιστημονική ομάδα
Θεσσαλονίκη, Ιούνιος 2014

Πίνακας Περιεχομένων

1. Ουσιαστικό Emri.....	5
1.1. Το γένος Gjinia	5
1.2. Οι πτώσεις Rasat.....	6
1.2.1. Ονομαστική πτώση Rasa emërore.....	6
1.2.2. Αιτιατική πτώση Rasa kallëzore	8
1.2.3. Γενική πτώση Rasa gjinore.....	10
1.2.4. Δοτική πτώση Rasa dhanore.....	13
1.2.5. Αφαιρετική πτώση Rasa rrjedhore	15
1.3. Παραδείγματα κλίσης ουσιαστικών.....	17
1.4. Το ουσιαστικό με μια ματιά στην Ελληνική και την Αλβανική.....	18
 2. Επίθετο Mbiemri	20
2.1. Κλίση ουσιαστικού με έναρθο επίθετο Lakimi emër mbiemër i nyjshëm.....	20
2.2. Οι βαθμοί των επιθέτων Shkallët e mbiemrit	22
2.3. Το επίθετο με μια ματιά στην Ελληνική και την Αλβανική	23
 3. Αντωνυμίες Përemrat.....	25
3.1. Προσωπικές αντωνυμίες Përemri vetor	25
3.2. Κτητικά επίθετα και κτητικές αντωνυμίες Përemrat pronorë dhe përemrat pronorë të emëruar.....	27
3.2.1. Κτητικά επίθετα Përemrat pronorë	27
3.2.2. Κτητικές αντωνυμίες Përemrat pronorë të emëruar	30
3.3. Ερωτηματικές αντωνυμίες Përemrat pyetës.....	34
3.3.1. Η αντωνυμία <i>kush</i> Përemri kush	34
3.3.2. Η αντωνυμία <i>cili</i> Përemri cili.....	35
3.3.3. Η αντωνυμία <i>cila</i> Përemri cila.....	35
3.3.4. Οι αντωνυμίες <i>ç’?</i> και <i>çfarë?</i> (τι) Përemrat <i>ç’?</i> dhe <i>çfarë?</i>	36
3.4. Οι αντωνυμίες με μια ματιά στην Ελληνική και την Αλβανική	36
 4. Ρήμα Folja.....	38
4.1. Πρόσωπο και αριθμός Veta dhe numri	39
4.2. Φωνή Forma veprore dhe joveprore e foljeve	39
4.3. Έγκλιση Zgjedhimi.....	40
4.3.1. Οριστική Mënyra dëftore	40
4.3.2. Υποτακτική Mënyra lidhore	40
4.3.3. Προστακτική Mënyra urdhërore.....	41
4.4. Χρόνοι Kohët e foljes	41

4.4.1. Ενεστώτας Koha e tashme	41
4.4.2. Παρατατικός Koha e pakryer	42
4.4.3. Αόριστος Koha e kryer e thjeshtë	42
4.4.4. Ο μέλλοντας Koha e ardhme	43
4.5. Παραδείγματα κλίσης ρημάτων.....	44
4.5.1. Ρήματα συζυγίας I	44
4.5.2. Ρήματα συζυγίας II	48
4.5.3. Ρήματα συζυγίας III	51
4.5.4. Το ρήμα <i>jam</i> (είμαι).....	54
4.5.5. Το ρήμα <i>kam</i> (έχω)	54
5. Βιβλιογραφία Bibliografi	56
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
Πίνακες Γραμματικής	57

1. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ | ΕΜΡΙ

Τα ουσιαστικά είναι στην Αλβανική, όπως και στην Ελληνική, λέξεις που δηλώνουν ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργεια, κατάσταση και ιδιότητα. Διαθέτουν δύο αριθμούς: τον ενικό αριθμό / *numri njëjës* και τον πληθυντικό αριθμό / *numri shumës*.

Ωστόσο, σε αντίθεση με την Ελληνική, έχουν **δύο γένη**: το αρσενικό γένος / *gjinia mashkullore* και το θηλυκό γένος / *gjinia femërore*, και **πέντε πτώσεις**: ονομαστική / *emërore*, γενική / *gjinore*, δοτική / *dhanore*, αιτιατική / *kallëzore* και αφαιρετική / *rrjedhore*.

1.1. Το γένος | Gjinia

Όσα ουσιαστικά λήγουν σε σύμφωνο είναι κατά κανόνα αρσενικά ενώ όσα λήγουν σε φωνήεν είναι κατά κανόνα θηλυκά. Υπάρχουν ωστόσο κάποια λίγα θηλυκά που λήγουν σε **-r**, **-l** ή **-ll** πριν από τα **-ë** ή **-u**. Π.χ. οι λέξεις *kodër* (λόφος), *zemër* (καρδιά), *vegël* (εργαλείο), *kumbull* (δαμάσκηνο).

Υπάρχουν επίσης και κάποια αρσενικά τα οποία λήγουν σε φωνήεν. Από τα πιο συνηθισμένα παραδείγματα είναι οι λέξεις: *vëlla* (αδελφός), *baba* (πατέρας), *atdhe* (πατρίδα), *shi* (βροχή), *sy* (μάτι), *djalë* (αγόρι), *burrë* (άνθρωπος), *kalë* (άλογο).

*Το ουδέτερο γένος (*gjinia asnjëse*) στην Αλβανική, σε αντίθεση με την Ελληνική συναντάται σε περιορισμένο αριθμό ουσιαστικών. Στο ουδέτερο γένος ανήκουν όσα ουσιαστικά λήγουν σε **-t** (**-të** ή **-it**) και συνοδεύονται από το συνδετικό άρθρο **të**: **të ftohtët** (το κρύο), **të menduarit** (η σκέψη), **të mësuarit** (η μάθηση).

Τα ουσιαστικά στα Αλβανικά δεν παίρνουν οριστικό και αόριστο άρθρο. Οι καταλήξεις του ουσιαστικού δείχνουν αν κάτι είναι *trajta e shquar* (οριστικός τύπος), ή αόριστο *trajta e pashquar* (αόριστος τύπος). Παρατήρησε τις παρακάτω προτάσεις για να καταλάβεις τη διαφορά με τα Ελληνικά:

(1) **Macja ime është lozonjare.**

Η γάτα μου είναι παιχνιδιάρη. (Γνωρίζω ποια γάτα) - οριστικός τύπος

(2) **Një mace theu vazon.**

Μια γάτα έσπασε το βάζο. (Δεν γνωρίζω ποια γάτα) - αόριστος τύπος

Να θυμάσαι ότι στον αόριστο τύπο μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε πριν από το ουσιαστικό τη λέξη **një** (ένας, μία, ένα) για τον ενικό αριθμό και τις λέξεις **ca/disa** (μερικά) για τον πληθυντικό αριθμό.

1.2. Οι πτώσεις | **Rasat**

Για να μάθεις πώς σχηματίζονται οι πτώσεις των ουσιαστικών θα πρέπει να μελετήσεις τους πίνακες που θα βρεις σε κάθε υποενότητα για κάθε πτώση ξεχωριστά. Στους πίνακες αυτούς, τα ουσιαστικά χωρίζονται σε τέσσερις μεγάλες ομάδες ανάλογα με την κατάληξή τους στον οριστικό τύπο της ονομαστικής ενικού αριθμού.

Οι ομάδες αυτές είναι:

- Αρσενικά ουσιαστικά που στον οριστικό τύπο της ονομαστικής ενικού λήγουν σε **-i**
- Αρσενικά ουσιαστικά που στον οριστικό τύπο της ονομαστικής ενικού λήγουν σε **-u**
- Θηλυκά ουσιαστικά που στον οριστικό τύπο της ονομαστικής ενικού λήγουν σε **-a**
- Θηλυκά ουσιαστικά που στον οριστικό τύπο της ονομαστικής ενικού λήγουν σε **-ja**

1.2.1. Ονομαστική πτώση | **Rasa emërore**

Τα ουσιαστικά σε ονομαστική απαντούν στον ενικό αριθμό στην ερώτηση *kush?* (ποιος), *cili?* (ποιος), *cila?* (ποια) και στον πληθυντικό αριθμό στις ερωτήσεις *cilët?* (ποιοι), *cilat?* (ποιες), *ç’?* (τι) και *çfarë?* (τι). Δες με ποσοχή τα παρακάτω παραδείγματα:

(3) **Nxënësi i ri u ul në bangën e fundit.**

Ο καινούριος μαθητής κάθισε στο τελευταίο θρανίο.

Cili u ul në bangën e fundit? Nxënësi.

Ποιος κάθισε στο τελευταίο θρανίο; Ο μαθητής.

- (4) **Gazeta** është brenda në çantë.
 Η εφημερίδα είναι μέσα στην τσάντα.
Cila është brenda në çantë? **Gazeta**.
 Τι είναι μέσα στην τσάντα; Η εφημερίδα.
- (5) **Nxënësit** shkojnë në shkollë.
 Οι μαθητές πηγαίνουν στο σχολείο.
Cilët shkojnë në shkollë? **Nxënësit**.
 Ποιοι πηγαίνουν στο σχολείο; Οι μαθητές.
- (6) **Fletoret** janë në çantë.
 Τα τετράδια είναι μέσα στην τσάντα.
Cilat janë në çantë? **Fletoret**.
 Τι είναι μέσα στην τσάντα; Τα τετράδια.
- (7) **Çanta** ka brenda **fletore dhe libra**.
 Η τσάντα έχει μέσα τετράδια και βιβλία.
Çfarë ka çanta brenda? **Fletore dhe libra**.
 Τι έχει μέσα η τσάντα; Τετράδια και βιβλία.

Πίνακας 1.1: Αρσενικά σε -i σε ονομαστική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	lisi	(një) lis
Πληθυντικός	lisat	(ca disa) lisa

Όπως το **lisi** (ο δρυς) σχηματίζουν τον αόριστο και τον οριστικό τύπο ονομαστικής ουσιαστικά όπως: *laps-lapsi* (μολύβι-το μολύβι), *kompjuter-kompjuteri* (υπολογιστής- ο υπολογιστής), *mësues-mësuesi* (καθηγητής-ο καθηγητής), *qen-qeni* (σκύλος-ο σκύλος), *top-topi* (μπάλα-η μπάλα), *mal-mali* (βουνό-το βουνό) κ.λπ.

Πίνακας 1.2: Αρσενικά σε -u σε ονομαστική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	shoku	(një) shok
Πληθυντικός	shokët	(ca disa) shokë

Σύμφωνα με το **shoku** (ο φίλος), σχηματίζουν τον αόριστο και τον οριστικό τύπο ονομαστικής ουσιαστικά όπως: *mik-miku* (φίλος-ο φίλος), *peshk-peshku*

(ψάρι-το ψάρι), *krah-krahu* (ώμος-ο ώμος) , *zog-zogu* (πουλί-το πουλί), *ari-ariu* (αρκούδος-ο αρκούδος) κ.λπ.

Πίνακας 1.3: Θηλυκά σε -a σε ονομαστική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	vajza	(një) vajzë
Πληθυντικός	vajzat	(ca disa) vajza

Σύμφωνα με το **vajza** (το κορίτσι), σχηματίζουν τον αόριστο και τον οριστικό τύπο ονομαστικής ουσιαστικά όπως: *fushë-fusha* (κάμπος-ο κάμπος), *motër-motra* (αδερφή-η αδερφή), *këngë-kënga* (τραγούδι-το τραγούδι), *nënë-nëna* (μητέρα-η μητέρα), *klasë-klasa* (τάξη-η τάξη) κ.λπ.

Πίνακας 1.4: Θηλυκά σε -ja σε ονομαστική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	lulja	(një) lule
Πληθυντικός	lulet	(ca disa) lule

Σύμφωνα με το **lulja** (το λουλούδι), σχηματίζουν τον αόριστο και τον οριστικό τύπο ονομαστικής ουσιαστικά όπως: *mësuese-mësuesja* (δασκάλα-η δασκάλα), *dele-delja* (πρόβατο-το πρόβατο), *dritare-dritarja* (παράθυρο-το παράθυρο), *fletore-fletorja* (τετράδιο-το τετράδιο) κ.λπ.

Βιβλίο	Μάθημα (σελίδες)	Ασκήσεις (σελίδες)
Mësojmë Shqip I	2 (15,16)	1-5 (109-111)

1.2.2. Αιτιατική πτώση | Rasa kallëzore

Τα ουσιαστικά σε αιτιατική απαντούν στον ενικό αριθμό στην ερώτηση *kë?* (ποιον) *cilin?* (ποιον) *cilën?* (ποια) στον ενικό αριθμό και στην ερώτηση *cilët?* (ποιους) *cilat?* (ποιες) στον πληθυντικό αριθμό.

(8) Diskutuar për librin.

Συζητήσαμε το βιβλίο.

Për cilin diskutuar? Për librin.

Για ποιο συζητήσαμε; Για το βιβλίο.

- (9) **Shoqërohem me Valbonën.**
 Κάνω παρέα με τη Βαλμπόνα.
Me cilën shoqërohem? Me Valbonën.
 Με ποια κάνω παρέα; Με τη Βαλμπόνα.
- (10) **Valbona po vizaton zogun.**
 Η Βαλμπόνα ζωγραφίζει το πουλί.
Kë po vizaton Valbona? Zogun.
 Τι ζωγραφίζει η Βαλμπόνα; Το πουλί.
- (11) **Entelën e duan të gjithë shokët.**
 Την Εντέλα την αγαπούν οι φίλοι.
Cilën e duan të gjithë shokët? Entelën.
 Ποια αγαπούν οι φίλοι; Την Εντέλα.
- (12) **Artani po flet me shoqet e klasës.**
 Ο Αρτάν μιλάει με τις συμμαθήτριές του.
Me cilat po flet Artani ? Me shoqet.
 Με ποιες μιλάει ο Αρτάν; Με τις συμμαθήτριές του.
- (13) **Ato po diskutojnë me shokët.**
 Αυτές συζητάνε με τους φίλους.
Me cilët po diskutojnë ato? Me shokët.
 Με ποιους συζητάνε αυτές; Με τους φίλους.

Τα ουσιαστικά σε αιτιατική πτώση συνοδεύουν τις περισσότερες προθέσεις της αλβανικής γλώσσας όπως: *në* (στον|στην|στο), *mbi* (πάνω στο), *nën* (κάτω από), *me* (με), *pa* (χωρίς), *për* (για) κ.λπ.

- (14) **Në orën tetë jam në shkollë.**
 Στις οκτώ το πρωί είμαι στο σχολείο.
- (15) **Gota është mbi tryezë.**
 Το ποτήρι είναι πάνω στο τραπέζι.
- (16) **Macja është nën krevat.**
 Η γάτα είναι κάτω από το κρεβάτι.
- (17) **U takova me vëllanë e Artanit.**
 Συναντήθηκε με τον αδελφό του Άρταν.
- (18) **Ora është 12 pa një çerek.**
 Η ώρα είναι 12 πάρα τέταρτο.

(19) Mësuesi na foli **për** historinë e autorit.

Ο δάσκαλος μας μίλησε **για** την ιστορία του συγγραφέα.

Πίνακας 1.5: Αρσενικά σε -i σε αιτιατική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	lisiin vëllanë	(një) lis (një) vëlla
Πληθυντικός	lisat vëll-ezër-it	(ca disa) lisa (ca disa) vëll-ezër

Πίνακας 1.6: Αρσενικά σε -u σε αιτιατική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	shokun	(një) shok
Πληθυντικός	shokët	(ca disa) shokë

Πίνακας 1.7: Θηλυκά σε -a σε αιτιατική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	vajzën shtëpinë	(një) vajzë (një) shtëpi
Πληθυντικός	vajzat shtëpitë	(ca disa) vajza (ca disa) shtëpi

Πίνακας 1.8: Θηλυκά σε -ja σε αιτιατική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	lulen	(një) lule
Πληθυντικός	lulet	(ca/disa)lule

Βιβλίο

Mësojmë Shqip I

Μάθημα (σελίδες)

3 (27)

Ασκήσεις (σελίδες)

1, 2, 3 (113-114)

1.2.3. Γενική πτώση | Rasa gjinore

Στα Αλβανικά για να δηλώσουμε σε ποιον ανήκει κάτι χρησιμοποιούμε, όπως και στα Ελληνικά τη γενική πτώση.

Τα ουσιαστικά σε γενική απαντούν στην ερώτηση: *i/e kujt?* (τίνος) *i/e cilit?* (ποιου) *i/e cilës?* (ποιας) στον ενικό αριθμό και στην ερώτηση *i/e cilëve?* (ποιων) *i/e cilave?* (ποιων) στον πληθυντικό αριθμό.

- (20) **Rrëfimi i gjyshit më pëlqeu shumë.**

Η ιστορία του παππού μου άρεσε πάρα πολύ.

Rrëfimi i kujt | i cilit më pëlqeu shumë? I gjyshit.

Η ιστορία τίνος μου άρεσε πολύ; Του παππού.

- (21) **Babai i Valbonës është mjek.**

Ο πατέρας της Βαλμπόνα είναι γιατρός.

Babai i kujt | i cilës është mjek? I Valbonës.

Ο πατέρας τίνος | ποιας είναι γιατρός; Της Βαλμπόνα.

- (22) **Nëna e Entelës është mësuese.**

Η μητέρα της Εντέλα είναι δασκάλα.

Nëna e kujt | e cilës është mësuese? E Entelës.

Η μητέρα τίνος | ποιας είναι δασκάλα; Της Εντέλα.

- (23) **U publikuan emrat e nxënësve fitues.**

Δημοσιεύτηκαν τα ονόματα των νικητών μαθητών.

Emrat e cilëve u publikuan? Emrat e nxënësve fitues.

Τα ονόματα ποιων δημοσιεύτηκαν; Των νικητών μαθητών.

- (24) **Faqet e fletoreve janë plot me zhgarravina.**

Οι σελίδες των τετραδίων είναι γεμάτες με μουντζούρες.

Faqet e cilave janë plot me zhgarravina? E fletoreve.

Οι σελίδες ποιων είναι γεμάτες με μουντζούρες; Των τετραδίων.

Πριν απο το ουσιαστικό στη γενική μπαίνει πάντοτε ένα από τα άρθρα *i*, *e*, *të*, *së* ανάλογα με το γένος, τον αριθμό και την πτώση του ουσιαστικού που προηγείται.

Η γενική οριστικού τύπου παίρνει το άρθρο *i* μόνο όταν το ουσιαστικό που προηγείται είναι αρσενικού γένους και ενικού αριθμού π.χ.

- (25) **orari i punës**

το ωράριο της εργασίας

- (26) **vëllai i Fatosit**

ο αδερφος του Φατός

Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις μπαίνει το άρθρο **e** π.χ.

- (27) **biblioteka e shkollës**
η βιβλιοθήκη του σχολείου
- (28) **vajza e xhaxhit**
η κόρη του θείου
- (29) **ditët e javës**
οι μέρες της εβδομάδας
- (30) **oborrin e shtëpisë**
στην αυλή του σπιτιού
- (31) **librat e shokëve**
τα βιβλία των φίλων

Πίνακας 1.9: Αρσενικά σε -i σε γενική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	i/e lisi- t i/e vëllai- t i/e lapsi- t	i/e (një) lis- i i/e (një) vëlla- i i/e një laps- i
Πληθυντικός	i/e lisa- ve i/e vëllezër- ve i/e lapsa- ve	i/e (ca disa) lisa- ve i/e (ca disa) vëllezër- ve i/e (ca disa) lapsa- ve

Πίνακας 1.10: Αρσενικά σε -u σε γενική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	i/e shoku- t	i/e (një) shok- u
Πληθυντικός	i/e shokë- ve	i/e (ca disa)shokë- ve

Πίνακας 1.11: Θηλυκά σε -a σε γενική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	i/e vajzë- s i/e shtëpi- së	i/e (një) vajze i/e (një) shtëpi- e
Πληθυντικός	i/e vajza- ve i/e shtëpi- ve	i/e (ca disa) vajza- ve i/e (ca disa)shtëpi- ve

Πίνακας 1.12: Θηλυκά σε -ja σε γενική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	i/e lule- s	i/e (një) lule- je
Πληθυντικός	i/e lule- ve	i/e (ca disa) lule- ve

Βιβλίο

Mësojmë Shqip I

Μάθημα (σελίδες)

4 (34-35)

Ασκήσεις (σελίδες)

1, 2, 5 (118-120)

1.2.4. Δοτική πτώση | Rasa dhanore

Η δοτική δεν υπάρχει στη Νέα Ελληνική. Στην Αλβανική χρησιμοποιείται για να δηλώσει σε ποιον ή σε τι πηγαίνει η ενέργεια που δηλώνει το ρήμα. Με άλλα λόγια, με τη δοτική δηλώνεται το έμμεσο αντικείμενο.

Τα ουσιαστικά στη δοτική απαντούν στην ερώτηση *kujt?* (σε ποιον) *cilit?* (σε ποιον), *cilës?* (σε ποια;) στον ενικό αριθμό και στην ερώτηση *cilëne* (σε ποιους) *cilane?* (σε ποιες) στον πληθυντικό αριθμό. Συνήθως συνοδεύουν ρήματα όπως: *jar* (δίνω), *fal* (συγχωρώ), *rëlqej* (αρέσω), *bie* (πέφτω), *tregoj* (διηγούμαι), *them* (λέω), *dhemb* (πονάω) κ.λπ.

(32) I dhemb koka **djalit**.

Του πονά το κεφάλι **του παιδιού**.

Kujt i dhemb koka? Djalit.

Τίνος πονάει το κεφάλι; **Του παιδιού**.

Στο παραπάνω παράδειγμα το ουσιαστικό *djalit* (παιδιού) βρίσκεται σε δοτική πτώση. Απαραίτητη για τη χρήση της δοτικής είναι η παρουσία της προσωπικής αντωνυμίας πριν από το ρήμα, όπως φαίνεται και στο παράδειγμα (31).

(33) Prindërit i blenë **atij** një biçikletë.

Οι γονείς **του** αγόρασαν **αυτού** ένα ποδήλατο.

Η δοτική μεταφράζεται στα Ελληνικά με προθετική φράση, με γενική ή με αιτιατική.

- (34) **I jap një libër Maries.**
Δίνω ένα βιβλίο **στη Μαρία**.
- (35) **Unë i jap Maries një libër.**
Δίνω **της Μαρίας** ένα βιβλίο.
- (36) **I jap Maries një lëng portokalli.**
Κερνάω **τη Μαρία** πορτοκαλάδα.
- (37) **I mësoj matematikë Janit.**
Διδάσκω **τον Γιάννη** μαθηματικά.

Πίνακας 1.13: Αρσενικά σε -i σε δοτική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	lisi- t vëllai- t lapsi- t	(një) lis- i (një) vëlla- i (një) laps- i
Πληθυντικός	lisa- ve vëllezër- ve lapsa- ve	(ca disa) lisa- ve (ca disa) vëllezër- ve (ca disa) lapsa- ve

Πίνακας 1.14: Αρσενικά σε -u σε δοτική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	shoku- t	(një) shok- u
Πληθυντικός	shokë- ve	(ca disa) shokë- ve

Πίνακας 1.15: Θηλυκά σε -a σε δοτική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	vajzë- s shtëpi- së	(një) vajze (një) shtëpie
Πληθυντικός	vajza- ve shtëpi- ve	(ca disa) vajza- ve (ca disa) shtëpi- ve

Πίνακας 1.16: Θηλυκά σε -ja σε δοτική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	lule- s	(një) lule- je
Πληθυντικός	lule- ve	(ca disa) lule- ve

Βιβλίο	Μάθημα (σελίδες)	Ασκήσεις (σελίδες)
Mësojmë Shqip I	5 (47-48)	3, 4 (124-125)

1.2.5. Αφαιρετική πτώση | Rasa rrjedhore

Η αφαιρετική είναι μια πτώση που δεν υπάρχει στα Νέα Ελληνικά. Τα ουσιαστικά σε αφαιρετική απαντούν στην ερώτηση: *prej kujt?* (από ποιον) *prej cilit?* (από ποια) στον ενικό αριθμό και στην ερώτηση *prej cilës?* (από ποιους) *prej cilëve?* (από ποιους) *prej cilave?* (από ποιες) στον πληθυντικό αριθμό και δηλώνουν προέλευση. Η αφαιρετική μεταφράζεται στην ελληνική με προθετική φράση.

(38) **Kalova përtej urës.**

Πέρασα πέρα **από** τη γέφυρα.

(39) **Përtej cilës kalova? Përtej urës.**

Πέρα **από** ποια πέρασα; Πέρα **από** τη γέφυρα.

Τα ουσιαστικά που δηλώνουν χρόνο π.χ. ημέρα, λεπτό, ώρα βρίσκονται πάντα σε αφαιρετική όταν ακολουθούν προθέσεις όπως: *prej* (από), *ras* (πίσω, ύστερα), *para* (μπροστά, πριν). Έτσι σχηματίζουν χρονικές εκφράσεις όπως: *prej vitesh* (από χρόνια), *ras disa minutash* (μετά από λίγα λεπτά), *ras disa ditësh* (μετά από μέρες), *para disa orësh* (πριν από ώρες), *ras dy orësh* (μετά από δύο ώρες) κ.λπ.

Επίσης, ουσιαστικά σε αφαιρετική χρησιμοποιούνται για να προσδιορίσουν αόριστα ουσιαστικά δηλώνοντας ύλη, ποιότητα ή ποσότητα. Σε αυτήν τη περίπτωση το ουσιαστικό σε αφαιρετική ακολουθεί πάντα το ουσιαστικό που προσδιορίζει. Μελέτησε με προσοχή τα παρακάτω παραδείγματα:

- (40) α. **enë druri** ξύλινο δοχείο
β. **qumësht deleje** πρόβειο γάλα
γ. **ditë dimri** χειμωνιάτικη μέρα
δ. **shtëpi pushimi** καλοκαιρινό θέρετρο
ε. **një tufë lulësh** ένα μπουκέτο λουλούδια

Πίνακας 1.17: Αρσενικά σε -i σε αφαιρετική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	lisi- t lapsi- t	(një) lis- i (një) laps- i
Πληθυντικός	lisa- ve lapsa- ve	(ca disa) lisa- sh (ca disa) lapsa- sh

Πίνακας 1.18: Αρσενικά σε -u σε αφαιρετική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	shoku- t	(një) shok- u
Πληθυντικός	shokë- ve	(ca disa) shokë- sh

Πίνακας 1.19: Θηλυκά σε -a σε αφαιρετική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	vajzë- s shtëpi- së	(një) vajz- e (një) shtëpi- e
Πληθυντικός	vajza- ve shtëpi- ve	(ca disa) vajza- sh (ca disa) shtëpi- sh

Πίνακας 1.20: Θηλυκά σε -ja σε αφαιρετική

	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	lule- s	(një) lule- je
Πληθυντικός	lule- ve	(ca disa) lule- sh

Βιβλίο

Mësojmë Shqip I

Μάθημα (σελίδες)

6 (59-60)

Ασκήσεις (σελίδες)

1, 2 (128)

1.3. Παραδείγματα κλίσης ουσιαστικών

Πίνακας 1.21: Κλίση αρσενικών ουσιαστικών

		Αρσενικό σε -i		Αρσενικό σε -u	
		Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	Ον.	lisi	një lis	shoku	një shok
	Γεν.	i/e lisit	i/e një lisi	i/e shokut	i/e një shoku
	Δοτ.	lisit	një lisi	shokut	një shoku
	Αιτ.	lisin	një lis	shokun	një shok
	Αφ.	lisit	një lisi	shokut	një shoku
Πληθυντικός	Ον.	lisat	ca disa lisa	shokët	ca disa shokë
	Γεν.	i/e lisave	i/e ca disa lisave	i/e shokëve	i/e ca disa shokëve
	Δοτ.	lisave	ca disa lisave	shokëve	ca disa shokëve
	Αιτ.	lisat	ca disa lisa	shokët	ca disa shokë
	Αφ.	lisave	ca disa lisash	shokëve	ca disa shokësh

Πίνακας 1.22: Κλίση θηλυκών ουσιαστικών

		Θηλυκό σε -a		Θηλυκό σε -ja	
		Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος	Οριστικός τύπος	Αόριστος τύπος
Ενικός	Ον.	vajza	një vajzë	kordelja	një kordele
	Γεν.	i/e vajzës	i/e një vajze	i/e kordeles	i/e një kordeleje
	Δοτ.	vajzës	një vajze	kordeles	një kordeleje
	Αιτ.	vajzën	një vajzë	kordelen	një kordele
	Αφ.	vajzës	një vajze	kordeles	një kordeleje
Πληθυντικός	Ον.	vajzat	ca disa vajza	kordelet	ca disa kordele
	Γεν.	i/e vajzave	i/e ca disa vajzave	i/e kordeleve	i/e ca disa kordeleve
	Δοτ.	vajzave	ca disa vajzave	kordeleve	ca disa kordeleve

Αιτ.	vajzat	ca disa vajza	kordelet	ca disa kordele
Αφ.	vajzave	ca/disa vajzash	kordeleve	ca disa kordelesh

1.4. Το ουσιαστικό με μια ματιά στην Ελληνική και την Αλβανική

Πίνακας 1.23: Σύγκριση άρθρου και γένους

		Ελληνικά	Αλβανικά
Άρθρο	Οριστικό	ο, η, το οι, οι, τα	οριστικός τύπος καταλήξεις
	Αόριστο	ένας, μια, ένα	αόριστος τύπος një ca, disa
Γένος	Αρσενικό	όσα ουσιαστικά συνοδεύονται από το άρθρο ο	συνήθως όσα ουσιαστικά λήγουν σε σύμφωνο
	Θηλυκό	όσα ουσιαστικά συνοδεύονται από το άρθρο η	συνήθως όσα ουσιαστικά λήγουν σε φωνήεν
	Ουδέτερο	όσα ουσιαστικά συνοδεύονται από το άρθρο το	πολύ λίγα συγκεκριμένα ουσιαστικά

Πίνακας 1.24: Σύγκριση των πτώσεων και της λειτουργίας τους

	Ελληνικά	Αλβανικά
Ονομαστική	υποκείμενο (ποιος; ποια; τι;)	υποκείμενο (kush? cili? cila? ç' ? çfarë?)
Γενική	(α) δηλώνω σε ποιον ανήκει κάτι (τίνος; ποιανού;) (β) αντικείμενο μοιάζω της μαμάς μου	δηλώνω σε ποιον ανήκει κάτι (i e kujt? i e cilit? i e cilës?)
Δοτική	×	έμμεσο αντικείμενο (kujt? cilit? cilës?)
Αιτιατική	(α) αντικείμενο (ποιον; ποια; τι;) (β) με προθέσεις (από, σε, με, για)	(α) αντικείμενο (kush? cili? cila? ç' ? çfarë?) (β) με προθέσεις (në, mbi, nën, me, pa, për)

Αφαιρετική	✕	(α) με προθέσεις (<i>prej, pas, para</i>) (β) σε ζεύγη ουσιαστικών <i>enë druri</i>
Κλητική	όταν απευθυνόμαστε σε κάποιον	✕

Πίνακας 1.25: Καταλήξεις αρσενικών ουσιαστικών

	Οριστικοί τύποι		Αόριστοι τύποι	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ονομαστική	-i, -u	-t, -it, -të	-	# ¹
Γενική	-it, ut	-ve	-i, -u	-ve
Δοτική	-it, ut	-ve	-i, -u	-ve
Αιτιατική	-in, un	-t, -it, -të	-	#
Αφαιρετική	-it, ut	-ve	-i, -u	-sh, -ish

Πίνακας 1.26: Καταλήξεις θηλυκών ουσιαστικών

	Οριστικοί τύποι		Αόριστοι τύποι	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ονομαστική	-a, ja	-t, -të, -ët	-	#
Γενική	-ës, -s, -së	-ve, -ëve	-e, -je	-ve
Δοτική	-ës, -s, -së	-ve, -ëve	-e, -je	-ve
Αιτιατική	-ën, -n, -në	-t, -të	-	#
Αφαιρετική	-ës, -s, -së	-ve, -ëve	-e, je	-sh, -ësh

¹ Τα αρσενικά και τα θηλυκά παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλομορφία στις καταλήξεις του πληθυντικού. Χρησιμοποιούμε το σύμβολο # για να δηλώσουμε αυτήν την ποικιλομορφία.

2. ΕΠΙΘΕΤΟ | ΜΒΙΕΜΡΙ

Το επίθετο στα Αλβανικά παρουσιάζει κάποιες ιδιαιτερότητες σε σύγκριση με τα Ελληνικά:

1. Το επίθετο ακολουθεί το ουσιαστικό. Εμφανίζεται δηλαδή μετά από το ουσιαστικό που προσδιορίζει: *vajzë e vogël* (κορίτσι μικρό), *letër e bardhë* (χαρτί λευκό), *këmishë e madhe* (πουκάμισο μεγάλο) κ.λπ.
2. Τα περισσότερα επίθετα παίρνουν άρθρο: το άρθρο *i* όταν προσδιορίζουν αρσενικά ουσιαστικά *i mirë* (καλός), *i vogël* (μικρός), *i qeshur* (γελαστός), *i keq* (κακός), και το άρθρο *e* όταν προσδιορίζουν θηλυκά ουσιαστικά *e mirë* (καλή), *e vogël* (μικρή), *e qeshur* (γελαστή), *e bardhë* (λευκή) κ.λπ. Λίγα είναι τα επίθετα που δεν παίρνουν άρθρο: *brun/brune* (μελαχρινός/μελαχρινή), *malor/malore* (ορεινός/ορεινή), *trim/trime* (γενναίος/γενναία), *shqiptar/shqiptare* (αλβανικός/αλβανική) κ.λπ.
3. Ο τύπος του επιθέτου αλλάζει ως προς το γένος και τον αριθμό όταν κλίνεται. Δεν αλλάζει όμως ως προς την πτώση. Μόνο το άρθρο του επιθέτου κλίνεται ως προς την πτώση.

2.1. Κλίση ουσιαστικού με έναρθρο επίθετο | *Lakimi emër mbiemër i nyjshëm*

Μελέτησε την κλίση των επιθέτων όταν προσδιορίζουν αρσενικό ουσιαστικό στο παράδειγμα ***djali i mirë*** (καλό παιδί):

Πίνακας 2.1: Κλίση επιθέτου και αρσενικού ουσιαστικού

	Οριστικός τύπος		Αόριστος τύπος	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ονομαστική	<i>djali i mirë</i>	<i>djemtë e mirë</i>	(<i>një</i>) <i>djalë i mirë</i>	(<i>ca disa</i>) <i>djem të mirë</i>
Γενική	<i>i/e djalit të mirë</i>	<i>i/e djemve të mirë</i>	<i>i/e (një) djali të mirë</i>	<i>i/e (ca disa) djemve të mirë</i>

Δοτική	djalit të mirë	djemve të mirë	(një) djali të mirë	(ca disa)djemve të mirë
Αιτιατική	djalin e mirë	djemtë e mirë	(një) djalë të mirë	(ca disa)djem të mirë
Αφαιρετική	prej djalit të mirë	prej djemve të mirë	prej (një) djali të mirë	prej (ca disa)djemsh të mirë

Όταν προσδιορίζουν θηλυκό ουσιαστικό στο παράδειγμα **vajza e mirë** (καλή κόρη):

Πίνακας 2.2: Κλίση επιθέτου και θηλυκού ουσιαστικού

	Οριστικός τύπος		Αόριστος τύπος	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ονομαστική	vajza e mirë	vajzat e mira	(një) vajzë e mirë	(ca disa)vajza të mira
Γενική	i/e vajzës së mirë	i/e vajzave të mira	i/e (një) vajze të mirë	i/e (ca disa)vajzave të mira
Δοτική	vajzës së mirë	vajzave të mira	(një) vajze të mirë	(ca disa)vajzave të mira
Αιτιατική	vajzën e mirë	vajzat e mira	(një) vajzë të mirë	(ca disa)vajza të mira
Αφαιρετική	prej vajzës së mirë	prej vajzave të mira	prej (një) vajze të mirë	prej (ca disa)vajzash të mira

Όταν τα επίθετα δεν βρίσκονται δίπλα σε ένα ουσιαστικό οριστικού τύπου, κλίνονται κατά το πρότυπο του αόριστου τύπου. Αυτό συμβαίνει στις περιπτώσεις:

Όταν το επίθετο λειτουργεί ως κατηγορούμενο.

(1) **Djemtë janë të mirë.**

Τα αγόρια είναι **καλά**.

Όταν υπάρχουν δύο ή περισσότερα επίθετα στη σειρά.

(2) **Erdhën djemtë e bukur dhe të mirë.**

Τα **όμορφα** και **καλά** αγόρια ήλθαν.

2.2. Οι βαθμοί των επιθέτων | Shkallët e mbiemrit

Στα Αλβανικά, όπως και στα Ελληνικά, για να συγκρίνουμε ουσιαστικά χρησιμοποιούμε επίθετα. Τα επίθετα αυτά βρίσκονται είτε στον συγκριτικό βαθμό είτε στον υπερθετικό βαθμό. Για τον σχηματισμό και τη χρήση των βαθμών του επιθέτου μέσα στην πρόταση μπορείς να μελετήσεις τα παραδείγματα και τον πίνακα που ακολουθούν.

Shkalla pohore | Θετικός βαθμός:

- (3) **Maria është vajzë e bukur.**

Η Μαρία είναι **όμορφη** κοπέλα.

Shkalla krahasore | Συγκριτικός βαθμός

- (4) **Maria është më e bukur nga Nikoleta.**

Η Μαρία είναι **πιο όμορφη** από την Νικολέτα.

Υπερθετικός | Shkalla sipërore

- (5) **Maria është shumë e bukur.**

Η Μαρία είναι **η πιο όμορφη**.

Πίνακας 2.3: Οι βαθμοί των επιθέτων

Θετικός βαθμός Shkalla pohore	Συγκριτικός βαθμός Shkalla krahasore	Υπερθετικός βαθμός Shkalla sipërore
i bukur	më i bukur se/nga	shumë i bukur
	aq i bukur sa	mjaft i bukur
e kuqe	më e kuqe se/nga	tepër i bukur
	aq e kuqe sa	shumë e kuqe
		mjaft e kuqe
		tepër e kuqe
		flakë e kuqe
leshtor/e	më leshtor/e se/nga	shumë leshtor/e
	aq leshtor/e sa	mjaft leshtor/e tepër leshtor/e

Βιβλίο

Mësojmë Shqip II

Μάθημα (σελίδες)

3 (22-23)

Ασκήσεις (σελίδες)

1, 2, 3, 6 (67-69, 71-72)

2.3. Το επίθετο με μια ματιά στην Ελληνική και την Αλβανική

Πίνακας 2.4: Σύγκριση: επίθετο + ουσιαστικό

	Ελληνικά	Αλβανικά
Θέση	Το επίθετο βρίσκεται <u>πριν</u> από το ουσιαστικό που προσδιορίζει <i>το όμορφο αγόρι</i>	Το επίθετο βρίσκεται <u>μετά</u> από το ουσιαστικό που προσδιορίζει <i>vajzë e vogël</i>
Άρθρο	άρθρο+επίθετο+ουσιαστικό <i>ο γαλάζιος ουρανός</i> <i>τα κόκκινα τριαντάφυλλα</i>	ουσιαστικό+άρθρο+επίθετο <i>o</i> <i>qielli i kaltër</i> <i>trëndafilat e kuq</i> Υπάρχουν λίγα επίθετα χωρίς άρθρο <i>shqiptar/shqiptare</i>
Αριθμός Γένος Πτώση	Το επίθετο έχει τον ίδιο αριθμό, το ίδιο γένος και την ίδια πτώση με το ουσιαστικό που προσδιορίζει	Το επίθετο έχει τον ίδιο αριθμό και το ίδιο γένος με το ουσιαστικό που προσδιορίζει. <u>ΔΕΝ</u> έχει την <u>ίδια</u> πτώση. Ίδια πτώση με το ουσιαστικό που προσδιορίζει έχει <u>μόνο</u> το άρθρο του επιθέτου.

Πίνακας 2.5: Σύγκριση των βαθμών των επιθέτων

	Ελληνικά	Αλβανικά
Θετικός βαθμός	<i>ωραίος/-α/-ο</i> ²	<i>i/e bukur</i>
Συγκριτικός βαθμός	πιο + θετικός βαθμός <i>πιο ωραίος/-α/-ο</i> θετικός βαθμός + -τερος/-η/-ο	<i>më i madh se/nga</i> <i>aq i madh sa</i> <i>më e keqe se/nga</i> <i>aq e keqe sa</i>

² Τα παραδείγματα αντλούνται από τη Γραμματική Ε' & ΣΤ' Δημοτικού, σελ. 111.

	<i>ωραιότερος/-η/-ο</i>	
Σχετικός υπερθετικός βαθμός	άρθρο + συγκριτικός <i>ο πιο ωραίος, η πιο ωραία, το πιο ωραίο ο ωραιότερος, η ωραιότερη, το ωραιότερο</i>	<i>shumë e bukur flakë e kuqe shumë punëtor/e tepër i kënaqur mjaft i kënaqur</i>
Απόλυτος υπερθετικός βαθμός	ουδέτερο θετικού βαθμού + τατος/-η/-ο <i>ωραιότατος/-η/-ο πολύ+θετικός βαθμός πολύ ωραίος/-α/-ο</i>	

3. ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ | PËREMRA

Αντωνυμίες λέγονται οι λέξεις που χρησιμοποιούνται στη θέση των ονομάτων. Στα Ελληνικά και στα Αλβανικά οι αντωνυμίες συμφωνούν με τις λέξεις που αντικαθιστούν στο γένος, τον αριθμό και την πτώση.

Στην ενότητα αυτή μπορείς να δεις πώς σχηματίζονται, πώς κλίνονται και πώς χρησιμοποιούνται μέσα στον λόγο τρεις πολύ συνηθισμένες αντωνυμίες στην αλβανική γλώσσα: η προσωπική, η κτητική και η ερωτηματική αντωνυμία.

3.1. Προσωπικές αντωνυμίες | Përemri vetor

Οι προσωπικές αντωνυμίες έχουν τρία πρόσωπα και στους δύο αριθμούς: το πρώτο *unë/ne* (εγώ/εμείς), το δεύτερο *ti/ju* (εσύ/εσείς) και το τρίτο πρόσωπο *ai, ata/ajo, ato* (αυτός, αυτή, αυτό/αυτοί, αυτές, αυτά).

 Η προσωπική αντωνυμία σε ονομαστική μπορεί να παραλειφθεί και στα τρία πρόσωπα στην Αλβανική, όπως ακριβώς συμβαίνει και με την Ελληνική, π.χ. *(Ti) flet shumë.* (Εσύ) μιλάς πολύ.

Οι προσωπικές αντωνυμίες έχουν δυνατούς και αδύνατους τύπους. Και στις δύο γλώσσες οι δυνατοί τύποι χρησιμοποιούνται κυρίως όταν θέλουμε να δώσουμε έμφαση.

Σύγκρινε τα παρακάτω παραδείγματα:

- (1) **Mësuesi më shpjegoi mua (dhe jo atij) të gjitha fjalët e reja.**
Ο δάσκαλος εξήγησε **σ' εμένα (και όχι σ' αυτόν)** όλες τις άγνωστες λέξεις.
- (2) **Mësuesi më shpjegoi të gjitha fjalët e reja.**
Ο δάσκαλος **μου** εξήγησε όλες τις άγνωστες λέξεις.

Στα Ελληνικά, αδύνατους τύπους έχουν η αιτιατική και η γενική ενικού και πληθυντικού αριθμού της προσωπικής αντωνυμίας. Στα Αλβανικά αδύνατους τύπους έχουν η γενική και η δοτική ενικού και πληθυντικού αριθμού. Και στις

δύο γλώσσες οι αδύνατοι τύποι των προσωπικών αντωνυμιών μπαίνουν πριν από το ρήμα της πρότασης. Εξαίρεση αποτελεί η προστακτική. Διάβασε τα παρακάτω παραδείγματα:

(3) **I duam shoqet.** (οριστική)

Τις αγαπάμε τις φίλες.

(4) **Më ndihmoni!** (προστακτική)

Βοηθήστε με!

(5) **Ndihmomëni!**

Βοηθήστε με!

Πίνακας 3.1: Κλίση προσωπικής αντωνυμίας

	1 ^ο πρόσωπο		2 ^ο πρόσωπο		3 ^ο πρόσωπο		3 ^ο πρόσωπο	
					αρσενικό		θηλυκό	
	Εν.	Πληθ.	Εν.	Πληθ.	Εν.	Πληθ.	Εν.	Πληθ.
Ονομαστική	unë	ne	ti	ju	ai	ata	ajo	ato
Γενική	-----	-----	-----	-----	i e atij	i e atyre	i e asaj	i e atyre
Δοτική	mua, më	neve, na	ty, të	juve, ju	atij, i	atyre, u	asaj, i	atyre, u
Αιτιατική	mua, më	ne, na	ty, të	ju, ju	ata, i	ata, i	ata, i	ato, i
Αφαιρετική	prej meje	prej nesh	prej teje	prej jush	prej atij	prej atyre	prej asaj	prej atyre

Βιβλίο

Mësojmë Shqip I

Mësojmë Shqip II

Μάθημα (σελίδες)

1 (4)

5 (48)

Ασκήσεις (σελίδες)

3.2. Κτητικά επίθετα και κτητικές αντωνυμίες | Përemrat pronorë dhe përemrat pronorë të emërzuar

3.2.1. Κτητικά επίθετα | Përemrat pronorë

Τα κτητικά επίθετα υπάρχουν στην Αλβανική (δεν απαντούν στην Ελληνική) κλίνονται κατά την πτώση, το γένος και τον αριθμό, και κατά κανόνα ακολουθούν το ουσιαστικό.

- (3) Shoku **im** është i bukur.
Ο φίλος **μου** είναι όμορφος.

Στους παρακάτω πίνακες μπορείς να δεις πώς σχηματίζεται και πώς κλίνεται το κτητικό επίθετο ως προς το πρόσωπο, τον αριθμό και την πτώση.

Πίνακας 3.2: Κλίση κτητικού επιθέτου *im/ime* (δικός/-ή μου)

	Αρσενικό ουσιαστικό		Θηλυκό ουσιαστικό	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	libri im	librat e mi	kënga ime	këngët e mia
Γεν.	i/e librit tim	i/e librave të mi	i/e këngës sime	i/e këngëve të mia
Δοτ.	librit tim	librave të mi	këngës sime	këngëve të mia
Αιτ.	librin tim	librat e mi	këngën time	këngët e mia
Αφ.	prej librit tim	prej librave të mi	prej këngës sime	prej këngëve të mia

Πίνακας 3.3: Κλίση κτητικού επιθέτου *yt/jote* (δικός/-ή σου)

	Αρσενικό ουσιαστικό		Θηλυκό ουσιαστικό	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	libri yt	librat e tu	kënga jote	këngët e tua

Γεν.	i e librit tënd	i e librave të tu	i e këngës sate	i e këngëve të tua
Δοτ.	librit tënd	librave të tu	këngës sate	këngëve të tua
Αιτ.	librin tënd	librat e tu	këngën tënde	këngët e tua
Αφ.	prej librit tënd	prej librave të tu	prej këngës sate	prej këngëve të tua

Πίνακας 3.4: Κλίση κτητικού επιθέτου αρσενικού γένους *i tij/e tij* (δικός/-ή του)

	Αρσενικό ουσιαστικό		Θηλυκό ουσιαστικό	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	libri i tij	librat e tij	kënga e tij	këngët e tij
Γεν.	i/e librit të tij	i/e librave të tij	i/e këngës së tij	i/e këngëve të tij
Δοτ.	librit të tij	librave të tij	këngës së tij	këngëve të tij
Αιτ.	librin e tij	librat e tij	këngën e tij	këngët e tij
Αφ.	prej librit të tij	prej librave të tij	prej këngës së tij	prej këngëve të tij

Πίνακας 3.5: Κλίση κτητικού επιθέτου θηλυκού γένους *i saj/e saj* (δικός/-ή της)

	Αρσενικό ουσιαστικό		Θηλυκό ουσιαστικό	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	libri i saj	librat e saj	kënga e saj	këngët e saj
Γεν.	i/e librit të saj	i/e librave të saj	i/e këngës së saj	i/e këngëve të saj
Δοτ.	librit të saj	librave të saj	këngës së saj	këngëve të saj

Αιτ.	librin e saj	librat e saj	këngë e saj	këngët e saj
Αφ.	prej librit të saj	prej librave të saj	prej këngës së saj	prej këngëve të saj

Πίνακας 3.6: Κλίση κτητικού επιθέτου *ynë/jonë* (δικός/-ή μας)

	Αρσενικό ουσιαστικό		Θηλυκό ουσιαστικό	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	libri ynë	librat tanë	kënga jonë	këngët tona
Γεν.	i/e librit tonë	i/e librave tanë	i/e këngës sonë	i/e këngëve tona
Δοτ.	librit tonë	librave tanë	këngës sonë	këngëve tona
Αιτ.	librin tonë	librat tanë	këngën tonë	këngët tona
Αφ.	prej librit tonë	prej librave tanë	prej këngës sonë	prej këngëve tona

Πίνακας 3.7: Κλίση κτητικού επιθέτου *juaj* (δικός/-ή σας)

	Αρσενικό ουσιαστικό		Θηλυκό ουσιαστικό	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	libri juaj	librat tuaj	kënga juaj	këngët tuaja
Γεν.	i/e librit tuaj	i/e librave tuaj	i/e këngës suaj	i/e këngëve tuaja
Δοτ.	librit tuaj	librave tuaj	këngës suaj	këngëve tuaja
Αιτ.	librin tuaj	librat tuaj	këngën tuaj	këngët tuaja
Αφ.	prej librit tuaj	prej librave tuaj	prej këngës suaj	prej këngëve tuaja

Πίνακας 3.8: Κλίση κτητικού επιθέτου *i tyre/e tyre* (δικός|ή τους)

	Αρσενικό ουσιαστικό		Θηλυκό ουσιαστικό	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	libri i tyre	librat e tyre	kënga e tyre	këngët e tyre
Γεν.	i/e librit të tyre	i/e librave të tyre	i/e këngës së tyre	i/e këngëve të tyre
Δοτ.	librit të tyre	librave të tyre	këngës së tyre	këngëve të tyre
Αιτ.	librin e tyre	librat e tyre	këngën e tyre	këngët e tyre
Αφ.	prej librit të tyre	prej librave të tyre	prej këngës së tyre	prej këngëve të tyre

Όταν τα κτητικά επίθετα του πρώτου και του δεύτερου προσώπου συνοδεύουν ένα ουσιαστικό που δηλώνει δεσμό αίματος ή οικογενειακές σχέσεις, τοποθετούνται συνήθως μπροστά από αυτό. Στις περιπτώσεις αυτές το ουσιαστικό που ακολουθεί είναι στον αόριστο τύπο, πχ. **ime më** (η μητέρα μου), **im atë** (ο πατέρας μου), **jot motër** (η αδερφή σου), **im vëlla** (ο αδελφός μου), **im bir** (ο γιος μου), **ime bijë** (η κόρη μου), **yt bir** (ο γιος σου), **im gjysh** (ο παππούς μου), **jot mbesë** (η ανιψιά σου), **im nip** (ο ανιψιός, ο εγγονός μου) κ.λπ.

- (4) **Im vëlla** studion për mjekësi.
Ο αδερφός μου σπουδάζει ιατρική.
- (5) **Vëllai im** studion për mjekësi.
Ο αδερφός μου σπουδάζει ιατρική.

3.2.2. Κτητικές αντωνυμίες | *Përemrat pronorë të emërzuar*

Οι κτητικές αντωνυμίες σχηματίζονται με την προσθήκη της κατάλληλης πτώσης του οριστικού άρθρου στο αντίστοιχο κτητικό επίθετο. Όπως βλέπεις και στα παρακάτω παραδείγματα το κτητικό επίθετο στα Αλβανικά ακολουθείται από ουσιαστικό (παραδείγμα 7) ενώ η κτητική αντωνυμία στέκεται μόνη της στην πρόταση (παραδείγματα 6, 7).

(6) **Ky libër është imi.**

Αυτό το βιβλίο είναι **δικό μου**.

(7) **Libri im është këtu, kurse tuajt janë atje.**

Το βιβλίο **μου** είναι εδώ, **το δικό σου** είναι εκεί.

im (κτητικό επίθετο), **tuajt** (κτητική αντωνυμία)

Στα Ελληνικά δεν υπάρχουν κτητικά επίθετα αλλά μόνο κτητικές αντωνυμίες. Ειδικότερα, υπάρχουν δύο τύποι κτητικών αντωνυμιών: (α) οι αδύνατοι τύποι, *μου, σου, του, μας, σας, τους, που* απαντούν πάντοτε σε γενική και ακολουθούν ένα ουσιαστικό ή ένα επίθετο (παράδειγμα 8),

(8) Το μεγάλο **μου** πορτοφόλι είναι μέσα στην τσάντα **σου**.

και (β) ο πλήρης τύπος, *δικός/-ή/-ό μου*, που χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να δώσουμε έμφαση. Η αντωνυμία αυτή μπορεί να στέκεται μόνη της στη πρόταση (παράδειγμα 9α) ή να συνοδεύει το ουσιαστικό που προσδιορίζει (παράδειγμα 9β). Στην δεύτερη περίπτωση μοιάζει λίγο με το κτητικό επίθετο της Αλβανικής.

(9) α. Το πορτοφόλι μέσα στην τσάντα σου είναι **δικό μου**.

β. Το **δικό μου** πορτοφόλι είναι μέσα στην τσάντα σου.

Πίνακας 3.9: Κλίση κτητικής αντωνυμίας *imi/imja* (δικός/-ή μου)

	Αρσενικό		Θηλυκό	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	imi	të mitë	imja	të miat
Γεν.	i timit	i të mive	i simes	i të miave
Δοτ.	timit	të mive	simes	të miave
Αιτ.	timin	të mitë	simen	të miat
Αφ.	timit	të mive	simes	të miave

Πίνακας 3.10: Κλίση κτητικής αντωνυμίας *yti/jotja* (δικός/-ή σου)

	Αρσενικό		Θηλυκό	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	yti	të tutë	jotja	të tuat
Γεν.	i tëndit	i të tuve	i sates	i të tuave
Δοτ.	tëndit	të tuve	sates	të tuave
Αιτ.	tëndin	të tutë	tënden	të tuat
Αφ.	tëndit	të tuve	sates	të tuave

Πίνακας 3.11: Κλίση κτητικής αντωνυμίας *i tiji/e tija* (δικός|ή του)

	Αρσενικό		Θηλυκό	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	i tiji	të tijtë	e tija	të tijat
Γεν.	i e të tijit	i të tijve	i së tijës	i të tijave
Δοτ.	të tijit	të tijve	së tijës	të tijave
Αιτ.	të tijin	të tijtë	të tijën	të tijat
Αφ.	të tijit	të tijve	së tijës	të tijave

Πίνακας 3.12: Κλίση κτητικής αντωνυμίας *i saj/e saja* (δικός/-ή της)

	Αρσενικό		Θηλυκό	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	i saj	të sajte	e saja	të sajat
Γεν.	i të sajit	i të sajve	i së sajës	i të sajave
Δοτ.	të sajit	të sajve	së sajës	të sajave
Αιτ.	të sajin	të sajte	të sajën	të sajat
Αφ.	të sajit	të sajve	së sajës	të sajave

Πίνακας 3.13: Κλίση κτητικής αντωνυμίας *yni/jona* (δικός/-ή μας)

	Αρσενικό		Θηλυκό	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	yni	tanët	jona	tonat
Γεν.	i tonit	i tanëve	i sonës	i tonave
Δοτ.	tonit	tanëve	sonës	tonave
Αιτ.	tonin	tanët	sonën	tonat
Αφ.	tonit	tanëve	sonës	tonave

Πίνακας 3.14: Κλίση κτητικής αντωνυμίας *juaji/juaja* (δικός/-ή σας)

	Αρσενικό		Θηλυκό	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	juaji	tuajt	juaja	tuajat
Γεν.	i tuajit	i tuajve	i suajës	i tuajave
Δοτ.	tuajit	tuajve	suajës	tuajave
Αιτ.	tuajin	tuajt	tuajën	tuajat
Αφ.	tuajit	tuajve	suajës	tuajave

Πίνακας 3.15: Κλίση κτητικής αντωνυμίας *i tyri/e tyrja* (δικός/-ή τους)

	Αρσενικό		Θηλυκό	
	Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
Ον.	i tyri	të tyret	e tyrja	të tyret
Γεν.	i të tyrit	i të tyreve	i së tyres	i të tyreve
Δοτ.	të tyrit	të tyreve	së tyres	të tyreve
Αιτ.	të tyrin	të tyret	të tyren	të tyret
Αφ.	të tyrit	të tyreve	së tyres	të tyreve

3.3. Ερωτηματικές αντωνυμίες | Përemrat pyetës

Οι λέξεις *kush?* (ποιος, ποια), *cili?* (ποιος), *cilët?* (ποιοι), *cila?* (ποια) *cilat?* (ποιες), *ç' ?* (τι), *çfarë?* (τι) είναι αντωνυμίες και τις χρησιμοποιούμε όταν ρωτάμε. Οι αντωνυμίες αυτές λέγονται ερωτηματικές.

3.3.1. Η αντωνυμία *kush* | Përemri kush

Την ερωτηματική αντωνυμία *kush* (ποιος|α;) τη χρησιμοποιούμε μόνο για έμψυχα (ανθρώπους, ζώα) στον ενικό αριθμό και δεν μπαίνει ποτέ πριν από ουσιαστικά.

(10) **Kush** është më e bukur se unë?

Ποια είναι ομορφότερη από μένα?

(11) **Kush** është ai ?

Ποιος είναι αυτός?

Δεν λέμε ποτέ :

Kush vajzë? Kush qytet? Kush fëmijë?

Πίνακας 3.16: Η αντωνυμία *kush*

Ονομαστική	kush
Γενική	i/e kujt
Δοτική	kujt
Αιτιατική	kë
Αφαιρετική	kujt

3.3.2. Η αντωνυμία *cili* | *Përemri cili*

Η αντωνυμία *cili*? (ποιος;), *cilët*? (ποιοι;) χρησιμοποιείται για έμψυχα και άψυχα αρσενικού γένους και μπορεί να συνοδεύεται από ουσιαστικό.

(12) **Cili** sportist zuri vendin e parë?

Ποιος αθλητής βγήκε πρώτος;

(13) **Cilët** u ngritën në këmbë?

Ποιοι σηκώθηκαν;

Πίνακας 3.17: Η αντωνυμία *cili*

	Ενικός	Πληθυντικός
Ονομαστική	cili	cilët
Γενική	i/e cilit	i/e cilëve
Δοτική	ilit	cilëve
Αιτιατική	ilin	cilët
Αφαιρετική	ilit	cilëve

3.3.3. Η αντωνυμία *cila* | *Përemri cila*

Η αντωνυμία *cila*? (ποια;), *cilat*? (ποιες;) χρησιμοποιείται για έμψυχα και άψυχα θηλυκού γένους και μπορεί να συνοδεύεται από ουσιαστικό.

(14) **Cila** është shoqja jote më e mirë?

Ποια είναι η καλύτερή σου φίλη;

(15) **Cilat** nga shoqet e klasës banojnë afër teje?

Ποιες από τις φίλες μένουν στην περιοχή σου;

Πίνακας 3.18: Η αντωνυμία *cila*

	Ενικός	Πληθυντικός
Ονομαστική	cila	ilat

Γενική	i/e cilës	i/e cilave
Δοτική	cilës	cilave
Αιτιατική	cilën	cilat
Αφαιρετική	cilës	cilave

3.3.4. Οι αντωνυμίες *ç'* και *çfarë?* (τι) | *Për emrat ç' dhe çfarë?*

Οι αντωνυμίες *ç'* και *çfarë?* (τι) χρησιμοποιούνται όταν ρωτάμε για μια ιδιότητα ή μια πράξη. Οι αντωνυμίες αυτές είναι άκλιτες. Η αντωνυμία *ç'* γράφεται πάντα με απόστροφο.

(16) **Çfarë** kemi për të lexuar?

Τι έχουμε να διαβάσουμε σήμερα;

(17) **Ç'** mister zbuluan?

Τι μυστήριο ανακάλυψαν;

Βιβλίο

Mësojmë Shqip I

Μάθημα (σελίδες)

8 (79-80)

Ασκήσεις (σελίδες)

1, 2, 3, 4 (140-142)

3.4. Οι αντωνυμίες με μια ματιά στην Ελληνική και την Αλβανική

Πίνακας 3.19: Σύγκριση προσωπικών αντωνυμιών

	Ελληνικά	Αλβανικά
Τρίτο πρόσωπο	αυτός, αυτή, αυτό αυτοί, αυτές, αυτά	ai, ata ajo, ato Στα Αλβανικά απουσιάζει το ουδέτερο γένος
Αδύνατοι τύποι	Γενική μου είπε αλλά πες μου Αιτιατική το πήρα αλλά παρ' το	Γενική më shpjegoj Δοτική i duam shokët Οριστική i lexoj me kujdes

		Προστακτική <i>Laji duart</i>
(Σταθερή) Σειρά αδύνατων τύπων	Γενική+Αιτιατική <i>Του το έδωσα αλλά</i> <i>Δωσ' του το</i> <i>Δωσ' το του</i>	Δοτική+ Αιτιατική <i>I foli Bledarit për</i> <i>Blerinën.</i>

Πίνακας 3.20: Σύγκριση κτητικών αντωνυμιών

Ελληνικά		Αλβανικά	
Κτητικές αντωνυμίες		Κτητικά επίθετα	Κτητικές αντωνυμίες
δικός μου, δική μου, δικό μου	Πριν το ουσιαστικό <i>Το δικό μου</i> <i>βιβλίο</i> Μετά το ρήμα είμαι <i>Αυτό είναι δικό</i> <i>μου</i>	Υπάρχουν μόνο στην Αλβανική και απαντούν: Μετά το ουσιαστικό <i>Libri im</i> Πριν το ουσιαστικό (με λέξεις συγγένειας) <i>Im vëlla</i>	Μετά το ρήμα είμαι <i>Ky libër është</i> <i>imi</i>
μου σου του/της	Μετά το ουσιαστικό <i>Το βιβλίο σου</i>		

Πίνακας 3.21: Σύγκριση ερωτηματικών αντωνυμιών

Ελληνικά	Αλβανικά
ποιος, ποια, ποιο + ρήμα <i>Ποιος είναι αυτός;</i>	<i>kush</i> + ρήμα <i>Kush është ai?</i>
ποιος, ποια, ποιο + ουσιαστικό <i>Ποιο βιβλίο εννοείς;</i>	<i>cili, cila</i> + ουσιαστικό <i>Cili sportist zuri vendin e parë?</i> <i>cili, cila</i> + ρήμα <i>Cilët u ngritën në këmbë?</i>
τι (άκλιτη)	<i>ç'?</i> <i>çfarë?</i> (άκλιτες)

4. ΡΗΜΑ | FOLJE

Ρήματα είναι οι λέξεις που εκφράζουν μια ενέργεια ή μια κατάσταση. Ανάλογα με τον τρόπο που κλίνονται, τα ρήματα στα Αλβανικά χωρίζονται σε τρεις μεγάλες ομάδες, δηλ. σε τρεις συζυγίες:

Στη συζυγία I (*zgjedhimi I*) ανήκουν τα ρήματα που στην οριστική ενεστώτα της ενεργητικής φωνής τελειώνουν σε **-j**: **shkrua-j** (γράφω), **mëso-j** (μαθαίνω) **la-j** (πλένω), **gjej** (βρίσκω), **mba-j** (κρατάω), **kthe-j** (γυρίζω), **lye-j** (βάφω), **mendo-j** (σκέφτομαι), **trego-j** (διηγούμαι), **lexo-j** (διαβάζω), **bë-j** (κάνω) κ.λπ. Η συζυγία αυτή περιλαμβάνει τα περισσότερα ρήματα της αλβανικής γλώσσας.

Στη συζυγία II (*zgjedhimi II*) ανήκουν τα ρήματα που στην οριστική ενεστώτα της ενεργητικής φωνής τελειώνουν σε σύμφωνο. Μερικά αντιπροσωπευτικά ρήματα είναι τα εξής:

- **lidh** (ενώνω)
- **dal** (βγαίνω) σύμφωνα με το οποίο κλίνονται τα ρήματα *heq* (τραβώ), *nxjerr* (βγάζω), *marr* (παίρνω) *kap* (πιάνω), *qer* (ράβω), *mat* (μετράω)
- **trokas** (χτυπάω) σύμφωνα με το οποίο κλίνονται τα ρήματα *flas* (μιλάω), *thërras* (φωνάζω), *humbas* (χάνω), *pres* (κόβω|περιμένω), *vendos* (τοποθετώ) **shëtis** (περιμένω)
- ... κ.λπ.

Στη συζυγία III (*zgjedhimi III*) ανήκουν τα ρήματα που στον ενεστώτα οριστικής της ενεργητικής φωνής τελειώνουν σε φωνήεν, όπως τα ρήματα:

- **vë** (βάζω) σύμφωνα με το οποίο κλίνονται τα ρήματα *zë* (πιάνω), *përzë* (κυνηγώ), *nxë* (χωράω), *lë* (αφήνω)
- **di** (ξέρω) σύμφωνα με το οποίο κλίνονται τα ρήματα *fle* (κοιμάμαι), *ngre* (σηκώνω)
- **pi** (πίνω)
- ... κ.λπ.

Στις παρακάτω ενότητες εξετάζονται τα βασικά γραμματικά χαρακτηριστικά των ρημάτων και των τριών συζυγιών της αλβανικής γλώσσας. Πιο συγκεκριμένα, θα βρεις πληροφορίες για το το πρόσωπο και τον αριθμό, τη φωνή, την έγκλιση και τους χρόνους. Στη συνέχεια μπορείς να μελετήσεις στους πίνακες παραδείγματα κλίσης αντιπροσωπευτικών ρημάτων και των τριών συζυγιών.

4.1. Πρόσωπο και αριθμός | *Veta dhe numri*

Τα ρήματα στα Αλβανικά, όπως και στα Ελληνικά, διαθέτουν τρία πρόσωπα (α', β', γ') και δύο αριθμούς (ενικός, πληθυντικός). Οι καταλήξεις των ρημάτων δηλώνουν κάθε φορά το πρόσωπο και τον αριθμό του ρήματος, καθιστώντας, όπως είπαμε και παραπάνω, προαιρετική τη χρήση της προσωπικής αντωνυμίας.

- (1) α. **(Unë) Jam mësues.**
β. **(Egë) Eίμαι** δάσκαλος.

4.2. Φωνή | *Forma veprore dhe joveprore e foljeve*

Τα ρήματα έχουν δύο φωνές: (α) την ενεργητική φωνή, η οποία δείχνει ότι το υποκείμενο του ρήματος ενεργεί και (β) την παθητική φωνή, η οποία δείχνει ότι το υποκείμενο του ρήματος παθαίνει κάτι. Στα Αλβανικά οι καταλήξεις της παθητικής φωνής στον ενεστώτα της οριστικής είναι οι ακόλουθες:

Πίνακας 4.1: Το ρήμα *takoj* (συναντώ) / *takohem* (συναντιέμαι)

ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ	
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	
	Ενεστώτας
Unë	tako-he-m
Ti	tako -he-sh
Ai/Ajo	tako -he-t
Ne	tako -he-mi
Ju	tako -he-ni
Ata/Ato	tako -he-n

Βιβλίο	Μάθημα (σελίδες)	Ασκήσεις (σελίδες)
Mësojmë Shqip II	5 (35-36)	1, 2, 3, 5, 6 (80-83)
Mësojmë Shqip II	6 (47-48)	2, 3 (85-86)

4.3. Έγκλιση | Zgjedhimi

Η Αλβανική, σε αντίθεση με την Ελληνική, η οποία διαθέτει τρεις εγκλίσεις, την οριστική, την υποτακτική και την προστακτική, διαθέτει τις εξής εγκλίσεις: την οριστική, την υποτακτική, την επιφωνηματική/θαυμαστική, την ευκτική και την προστακτική.

Στην παρούσα γραμματική θα μελετήσουμε τις τρεις κοινές εγκλίσεις των δύο γλωσσών: την οριστική, την υποτακτική και την προστακτική. Στα παρακάτω παραδείγματα μπορείς να δεις τις διαφορές των τριών εγκλίσεων ως προς τη σημασία τους στον λόγο αλλά και ως προς τον σχηματισμό τους.

4.3.1. Οριστική | Mënyra dëftore

Στην Αλβανική, όπως και στην Ελληνική, η οριστική εκφράζει το πραγματικό, το βέβαιο.

- (2) α. **Dielli ndriçon.**
β. Ο ήλιος **λάμπει.**

4.3.2. Υποτακτική | Mënyra lidhore

Όταν θέλουμε να μιλήσουμε για κάτι που θέλουμε να γίνει, για κάτι που πρέπει να γίνει ή για κάτι που είναι δυνατό να γίνει, χρησιμοποιούμε την υποτακτική έγκλιση. Στην Αλβανική το χαρακτηριστικό μόριο της υποτακτικής είναι το **të** (να).

Η υποτακτική χρησιμοποιείται (α) με ρήματα ή ρηματικές εκφράσεις και (β) με συνδέσμους: *sapo* (μόλις), *kur* (όταν), *para se/përpara se* (πριν), *derisa* (μέχρι να) κ.λπ. Μερικά από τα πιο συνηθισμένα ρήματα και ρηματικές εκφράσεις τα οποία συνοδεύονται από υποτακτική έγκλιση είναι τα εξής: *duhet* (πρέπει), *mund* (μπορώ), *dua* (θέλω), *dëshiroj* (επιθυμώ), *mund* (μπορεί), *them* (λέω),

është herët (είναι νωρίς), *është e domosdoshme* (είναι απαραίτητο), *është e nevojshme* (είναι αναγκαίο) κ.λπ.

(3) **Duhet të flasim patjetër.**

Πρέπει να μιλήσουμε οπωσδήποτε.

(4) **Është e domosdoshme të takosh Valbonën nesër?**

Είναι απαραίτητο να δεις τη Βαλμπόνα αύριο;

Βιβλίο	Μάθημα (σελίδες)	Ασκήσεις (σελίδες)
Mësojmë Shqip I	7 (68-69)	1 (134)
Mësojmë Shqip I	9 (90-91)	1, 2, 5, 6 (146, 148-149)

4.3.3. Προστακτική | *Mënyra urdhërore*

Όταν θέλουμε να συμβουλέψουμε κάποιον ή να απαιτήσω να κάνει κάτι, τότε χρησιμοποιούμε την προστακτική.

(5) **Mbyll dritaren!**

Κλείσε το παράθυρο! (προσταγή)

(6) **Më jep librin, të lutem.**

Δώσε μου το βιβλίο, σε παρακαλώ. (παρακλήση)

(7) **Mos hap derën.**

Μην ανοίξεις την πόρτα. (απαγόρευση)

Βιβλίο	Μάθημα (σελίδες)	Ασκήσεις (σελίδες)
Mësojmë Shqip I	8 (82-83)	5, 6 (142-144)

4.4. Χρόνοι | *Kohët e foljes*

4.4.1. Ενεστώτας | *Koha e tashme*

Χρησιμοποιούμε τον ενεστώτα για να μιλήσουμε για πράγματα που (α) συμβαίνουν τώρα ή (β) επαναλαμβάνονται. Ορισμένες χρονικές λέξεις και εκφράσεις που χρησιμοποιούνται με τον ενεστώτα είναι οι εξής: *tani* (τώρα), *çdo janë* (κάθε εβδομάδα), *muaj* (μήνα), *vit* (χρόνο), *gjithmonë* (πάντα), *zakonisht* (συνήθως), *ndonjëherë* (μερικές φορές) κ.λπ.

(8) **Luaj me top.**

Παίζουμε μπάλα.

(9) **Valbona shkon në shkollë në orën shtatë.**

Η Βαλμπόνα **πηγαίνει** στο σχολείο στις εφτά.

Βιβλίο	Μάθημα (σελίδες)	Ασκήσεις (σελίδες)
Mësojmë Shqip I	1 (4-5)	1, 2, 3, 4, 5, 6 (105-107)
Mësojmë Shqip I	3 (24)	4, 5, 6 (114-116)
Mësojmë Shqip I	4 (37)	4, 5, 6 (119-121)
Mësojmë Shqip I	5 (51)	2, 4, 5, 6 (123-126)
Mësojmë Shqip II	5 (35-36)	1, 2, 3, 5, 6 (80-83)

4.4.2. Παρατατικός | Koha e pakryer

Τα ρήματα που είναι στον παρατατικό μας δείχνουν κάτι που γίνονταν συνεχώς ή με κανονικότητα ή κατά συνήθεια στο παρελθόν.

(10) **Fëmijët luanin futboll gjithë mbasditen.**

Τα παιδιά **έπαιζαν** ποδόσφαιρο όλο το απόγευμα.

(11) **Kosta hante drekë me familjen e tij.**

Ο Κώστας **έτρωγε** μεσημεριανό με την οικογένεια του.

Βιβλίο	Μάθημα (σελίδες)	Ασκήσεις (σελίδες)
Mësojmë Shqip II	1 (4,6)	2, 3, 4, 5, 6 (54-57)

4.4.3. Αόριστος | Koha e kryer e thjeshtë

Όταν θέλουμε να μιλήσουμε για πράγματα που έγιναν στο παρελθόν και έχουν ολοκληρωθεί, χρησιμοποιούμε τον αόριστο.

(12) **Dje punova shumë.**

Χτες **δούλεψα** πολύ.

Όταν μιλάμε για δύο πράξεις που έγιναν στο παρελθόν και διακόπτουν η μία την άλλη, η πράξη που διακόπτεται είναι σε παρατατικό ενώ η πράξη που διακόπτει σε αόριστο. Δες το παράδειγμα (13):

- (13) Siç **lexoja** revistat në kioskë, **erdhi** autobusi.

Καθώς **διάβαζα** τα περιοδικά στο περίπτερο, **ήρθε** το λεωφορείο.

Ορισμένες χρονικές λέξεις και εκφράσεις που χρησιμοποιούνται με τον αόριστο είναι οι εξής: *dje* (χθες), *pardje* (προχθές), *janën e kaluar/muajin/vitin* (την προηγούμενη εβδομάδα|μήνα|χρόνο), *para* (πριν), κ.λπ.

Βιβλίο	Μάθημα (σελίδες)	Ασκήσεις (σελίδες)
Mësojmë Shqip I	7 (72-73)	2, 4, 5 (134-138)
Mësojmë Shqip II	2 (13,15)	1, 2, 3, 4, 5, 6 (59-64)
Mësojmë Shqip II	6 (47-48)	2, 3 (85-86)

4.4.4. Ο μέλλοντας | *Koha e ardhme*

Χρησιμοποιούμε τον μέλλοντα όταν θέλουμε να μιλήσουμε για πράγματα που θα γίνουν στο μέλλον. Στην αλβανική γλώσσα δεν υπάρχει διάκριση ανάμεσα σε συνοπτικό και εξακολουθητικό μέλλοντα όπως συμβαίνει στα Ελληνικά. Ο χρόνος αυτός σχηματίζεται με το μόριο **do** (θα)+το ρήμα στην υποτακτική: (**të kem**), **do të kem** (θα έχω), **do të jem** (θα είμαι).

- (14) Oresti **do të luajë** top sot.

Ο Ορέστης **θα παίζει** μπάλα σήμερα.

Ορισμένες χρονικές λέξεις και εκφράσεις που χρησιμοποιούνται με τον μέλλοντα είναι οι εξής: *nesër* (αύριο), *janën e ardhshme* (την επόμενη εβδομάδα), *muajin e ardhshëm* (τον επόμενο μήνα), *vitin e ardhshëm* (τον επόμενο χρόνο), *së shpejti* (σύντομα), *më vonë* (αργότερα), *pastaj* (μετά)κ.λπ.

- (15) Gjithë mbasditen **do të shkruaj**.

Όλο το απόγευμα **θα γράφω**.

Βιβλίο	Μάθημα (σελίδες)	Ασκήσεις (σελίδες)
Mësojmë Shqip I	7 (70)	3, 4, 5 (135-137)
Mësojmë Shqip II	9 (92)	3, 4, 5 (147-148)

4.5. Παραδείγματα κλίσης ρημάτων

4.5.1. Ρήματα συζυγίας I

Πίνακας 4.2: Το ρήμα *shkruaj* (γράφω)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Μέλλοντας
Unë	shkrua-j	shkrua-ja	shkro-v-a	do të shkrua-j
Ti	shkrua-n	shkrua-je	shkro-v-e	do të shkrua-sh
Ai/Ajo	shkrua-n	shkrua-nte	shkro-i	do të shkrua-jë
Ne	shkrua-jmë	shkrua-nim	shkrua-m	do të shkrua-jmë
Ju	shkrua-ni	shkrua-nit	shkrua-t	do të shkrua-ni
Ata/Ato	shkrua-jnë	shkrua-nin	shkrua-n	do të shkrua-jnë
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ			ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
Unë	të shkrua-j		—	
Ti	të shkrua-sh		shkrua-j	
Ai/Ajo	të shkrua-jë		—	
Ne	të shkrua-jmë		—	
Ju	të shkrua-ni		shkrua-ni	
Ata/Ato	të shkrua-jnë		—	
ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας		Αόριστος	
Unë	shkru-he-m		u shkro-v-a	
Ti	shkru-he-sh		u shkro-v-e	
Ai/Ajo	shkru-he-t		u shkrua	
Ne	shkru-he-mi		u shkrua-m	
Ju	shkru-he-ni		u shkrua-t	
Ata/Ato	shkru-he-n		u shkrua-n	

Πίνακας 4.3: Το ρήμα *la*j (πλένω)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Μέλλοντας
Unë	la-j	la-ja	la-v-a	do të la-j
Ti	la-n	la-je	la-v-e	do të la-sh
Ai/Ajo	la-n	la-nte	la-u	do të la-jë
Ne	la-jmë	la-nim	la-më	do të la-jmë
Ju	la-ni	la-nit	la-të	do të la-ni
Ata/Ato	la-jnë	la-nin	la-në	do të la-jnë
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ			ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
Unë	të la-j		—	
Ti	të la-sh		la-j	
Ai/Ajo	të la-jë		—	
Ne	të la-jmë		—	
Ju	të la-ni		la-ni	
Ata/Ato	të la- jnë		—	
ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας		Αόριστος	
Unë	la-he-m		u la-v-a	
Ti	la-he-sh		u la-v-e	
Ai/Ajo	la-he-t		u la	
Ne	la-he-mi		u la-më	
Ju	la-he-ni		u la-të	
Ata/Ato	la-he-n		u la-në	

Πίνακας 4.4: Το ρήμα *gje*j (βρίσκω)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Μέλλοντας
Unë	gje-j	gje-ja	gje-t-a	do të gje-j
Ti	gje-n	gje-je	gje-t-e	do të gje-sh
Ai/Ajo	gje-n	gje-nte	gje-t-i	do të gje-jë

Ne	gje-jmë	gje-nim	gje-t-ëm	do të gje-jmë
Ju	gje-ni	gje-nit	gje-t-ët	do të gje-ni
Ata/Ato	gje-jnë	gje-nin	gje-t-ën	do të gje-jnë
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ			ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
Unë	të gje-j		—	
Ti	të gje-sh		gje-j	
Ai/Ajo	të gje-jë		—	
Ne	të gje-jmë		—	
Ju	të gje-ni		gje-ni	
Ata/Ato	të gje-jnë		—	
ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας		Αόριστος	
Unë	—		—	
Ti	—		—	
Ai/Ajo	—		—	
Ne	—		—	
Ju	—		—	
Ata/Ato	—		—	

Πίνακας 4.5: Το ρήμα *mbaj* (κρατώ)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Μέλλοντας
Unë	mba-j	mba-ja	mba-jt-a	do të mba-j
Ti	mba-n	mba-je	mba-jt-e	do të mba-sh
Ai/Ajo	mba-n	mba-nte	mba-jt-i	do të mba-jë
Ne	mba-jmë	mba-nim	mba-jt-ëm	do të mba-jmë
Ju	mba-ni	mba-nit	mba-jt-ët	do të mba-ni
Ata/Ato	mba-jnë	mba-nin	mba-jt-ën	do të mba-jnë
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ			ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
Unë	të mba-j		—	
Ti	të mba-sh		mba-j	
Ai/Ajo	të mba-jë		—	

Ne	të mba-jmë	—
Ju	të mba-ni	mba-ni
Ata/Ato	të mba-jnë	—
ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ		
ΟΡΙΣΤΙΚΗ		
	Ενεστώτας	Αόριστος
Unë	mba-he-m	u mba-jt-a
Ti	mba-he-sh	u mba-jt-e
Ai/Ajo	mba-he-t	u mba-jt
Ne	mba-he-mi	u mba-jt-ëm
Ju	mba-he-ni	u mba-jt-ët
Ata/Ato	mba-he-n	u mba-jt-ën

Πίνακας 4.6: Το ρήμα *bëj* (κάνω)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Μέλλοντας
Unë	bë-j	bë-ja	bë-r-a	do të bë-j
Ti	bë-n	bë-je	bë-r-e	do të bë-sh
Ai/Ajo	bë-n	bë-nte	bë-r-i	do të bë-jë
Ne	bë-jmë	bë-nim	bë-më	do të bë-jmë
Ju	bë-ni	bë-nit	bë-të	do të bë-ni
Ata/Ato	bë-jnë	bë-nin	bë-në	do të bë-jnë
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ			ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
Unë	të bë-j		—	
Ti	të bë-sh		bë-j	
Ai/Ajo	të bë-jë		—	
Ne	të bë-jmë		—	
Ju	të bë-ni		bë-ni	
Ata/Ato	të bë-jnë		—	
ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας		Αόριστος	
Unë	bë-he-m		u bë-r-a	

Ti	bë-he-sh	u bë-r-e
Ai/Ajo	bë-he-t	u bë
Ne	bë-he-mi	u bë-më
Ju	bë-he-ni	u bë-të
Ata/Ato	bë-he-n	u bë-në

4.5.2. Ρήματα συζυγίας II

Πίνακας 4.7: Το ρήμα *lidh* (δένω)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Μέλλοντας
Unë	lidh	lidh-ja	lidh-a	do të lidh
Ti	lidh	lidh-je	lidh-e	do të lidh-ësh
Ai/Ajo	lidh	lidh-te	lidh-i	do të lidh-ë
Ne	lidh-im	lidh-nim	lidh-ëm	do të lidh-im
Ju	lidh-ni	lidh-nit	lidh-ët	do të lidh-ni
Ata/Ato	lidh-in	lidh-nin	lidh-ën	do të lidh-in
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ			ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
Unë	të lidh		—	
Ti	të lidh-ësh		lidh	
Ai/Ajo	të lidh-ë		—	
Ne	të lidh-im		—	
Ju	të lidh-ni		lidh-ni	
Ata/Ato	të lidh-in		—	
ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας		Αόριστος	
Unë	lidh-e-m		u lidh-a	
Ti	lidh-e-sh		u lidh-e	
Ai/Ajo	lidh-e-t		u lidh	
Ne	lidh-e-mi		u lidh-ëm	
Ju	lidh-e-ni		u lidh-ët	
Ata/Ato	lidh-e-n		u lidh-ën	

Πίνακας 4.8: Το ρήμα *marr* (παίρνω)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Μέλλοντας
Unë	marr	merr-ja	mor-a	do të marr
Ti	merr	merr -je	mor -e	do të marr -ësh
Ai/Ajo	merr	merr -te	mor-i	do të marr -ë
Ne	marr -im	merr -nim	mor-ëm	do të marr -im
Ju	merr-ni	merr -nit	mor-ët	do të merr -ni
Ata/Ato	marr-in	merr -nin	mor-ën	do të marr -in
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ			ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
Unë	të marr		—	
Ti	të marr -ësh		merr	
Ai/Ajo	të marr -ë		—	
Ne	të marr -im		—	
Ju	të merr -ni		merr-ni	
Ata/Ato	të marr -in		—	
ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας		Αόριστος	
Unë	merr-e-m		u mor-a	
Ti	merr-e-sh		u mor-e	
Ai/Ajo	merr-e-t		u mor	
Ne	merr-e-mi		u mor-ëm	
Ju	merr-e-ni		u mor-ët	
Ata/Ato	merr-e-n		u mor-ën	

Πίνακας 4.9: Το ρήμα *flas* (μιλώ)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Μέλλοντας
Unë	flas	flis-ja	fol-a	do të flas
Ti	flet	flis-je	fol-e	do të flas-ësh
Ai/Ajo	flet	flis-te	fol-i	do të flas-ë

Ne	flas-im	flis-nim	fol-ëm	do të flas-im
Ju	flis-ni	flis-nit	fol-ët	do të flis-ni
Ata/Ato	flas-in	flis-nin	fol-ën	do të flas-in
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ			ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
Unë	të flas		—	
Ti	të flas-ësh		fol	
Ai/Ajo	të flas-ë		—	
Ne	të flas-im		—	
Ju	të flis-ni		flis-ni	
Ata/Ato	të flas-in		—	
ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας	Αόριστος		
Unë	flit-e-m	u fol-a		
Ti	flit-e-sh	u fol-e		
Ai/Ajo	flit-e-t	u fol		
Ne	flit-e-mi	u fol-ëm		
Ju	flit-e-ni	u fol-ët		
Ata/Ato	flit-e-n	u fol-ën		

Πίνακας 4.10: Το ρήμα *shes* (πουλάω)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Μέλλοντας
Unë	shes	shis-ja	shit-a	do të shes
Ti	shet	shis-je	shit-e	do të shes-ësh
Ai/Ajo	shet	shis-te	shit-i	do të shes-ë
Ne	shes-im	shis-nim	shit-ëm	do të shes-im
Ju	shis-ni	shis-nit	shit-ët	do të shis-ni
Ata/Ato	shes-in	shis-nin	shit-ën	do të shes-in
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ			ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
Unë	të shes		—	

Ti	të shes-ësh	shit
Ai/Ajo	të shes-ë	—
Ne	të shes-im	—
Ju	të shis-ni	shit-ni
Ata/Ato	të shes-in	—
ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ		
ΟΡΙΣΤΙΚΗ		
	Ενεστώτας	Αόριστος
Unë	shit-e-m	u shit-a
Ti	shit-e-sh	u shit-e
Ai/Ajo	shit-e-t	u shit
Ne	shit-e-mi	u shit-ëm
Ju	shit-e-ni	u shit-ët
Ata/Ato	shit-e-n	u shit-ën

4.5.3. Ρήματα συζυγίας III

Πίνακας 4.11: Το ρήμα *vë* (βάζω)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Μέλλοντας
Unë	vë	vi-ja	vu-r-a	do të vë
Ti	vë	vi-je	vu-r-e	do të vë-sh
Ai/Ajo	vë	vi-n-te	vu-r-i	do të vë-rë
Ne	vë-më	vi-nim	vu-më	do të vë-më
Ju	vi-ni	vi-nit	vu-të	do të vi-ni
Ata/Ato	vë-në	vi-nin	vu-në	do të vë-në
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ			ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
Unë	të vë		—	
Ti	të vë-sh		vër	
Ai/Ajo	të vë-rë		—	
Ne	të vë-më		—	
Ju	të vi-ni		vi-ni	
Ata/Ato	të vë-në		—	

ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ		
ΟΡΙΣΤΙΚΗ		
	Ενεστώτας	Αόριστος
Unë	vi-he-m	u vu-r-a
Ti	vi-he-sh	u vu-r-e
Ai/Ajo	vi-he-t	u vu
Ne	vi-he-mi	u vu- më
Ju	vi-he-ni	u vu-të
Ata/Ato	vi-he-n	u vu-në

Πίνακας 4.12: Το ρήμα *di* (ξέρω)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Μέλλοντας
Unë	di	di-ja	di-t-a	do të di
Ti	di	di-je	di-t-e	do të di-sh
Ai/Ajo	di	di-nte	di-t-i	do të di-jë
Ne	di-më	di-nim	di-t-ëm	do të di-më
Ju	di-ni	di-nit	di-t-ët	do të di-ni
Ata/Ato	di-në	di-nin	di-t-ën	do të di-në
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ			ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
Unë	të di		—	
Ti	të di-sh		di	
Ai/Ajo	të di-jë		—	
Ne	të di-më		—	
Ju	të di-ni		di-ni	
Ata/Ato	të di-në		—	
ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας		Αόριστος	
Unë	—		—	
Ti	—		—	
Ai/Ajo	di-he-t		—	
Ne	—		—	

Ju	—	—
Ata Ato	—	—

Πίνακας 4.13: Το ρήμα *pi* (πίνω)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Μέλλοντας
Unë	pi	pi-ja	pi-v-a	do të pi
Ti	pi	pi-je	pi-v-e	do të pi-sh
Ai Ajo	pi	pi-nte	pi-u	do të pi-jë
Ne	pi-më	pi-nim	pi-më	do të pi-më
Ju	pi-ni	pi-nit	pi-të	do të pi-ni
Ata Ato	pi-në	pi-nin	pi-në	do të pi-në
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ			ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
Unë	të pi		—	
Ti	të pi-sh		pi	
Ai Ajo	të pi-jë		—	
Ne	të pi-më		—	
Ju	të pi-ni		pi-ni	
Ata Ato	të pi-në		—	
ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας		Αόριστος	
Unë	—		—	
Ti	—		—	
Ai Ajo	—		—	
Ne	—		—	
Ju	—		—	
Ata Ato	—		—	

4.5.4. Το ρήμα *jam* (είμαι)

Πίνακας 4.14: Το ρήμα *jam*

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Μέλλοντας
Unë	jam	isha	qeshë	do të jem
Ti	je	ishe	qe	do të jesh
Ai Ajo	është	ishte	qe	do të jetë
Ne	jemi	ishim	qemë	do të jemi
Ju	jeni	ishit	qetë	do të jeni
Ata Ato	janë	ishin	qenë	do të jenë
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ			ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
Unë	të jem		—	
Ti	të jesh		ji	
Ai Ajo	të jetë		—	
Ne	të jemi		—	
Ju	të jeni		jini	
Ata Ato	të jenë		—	

4.5.5. Το ρήμα *kam* (έχω)

Πίνακας 4.15: Το ρήμα *kam*

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ				
	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Μέλλοντα
Unë	kam	kisha	pata	do të kem
Ti	ke	kishe	pate	do të kesh
Ai Ajo	ka	kishte	pati	do të ketë
Ne	kemi	kishim	patëm	do të kemi
Ju	keni	kishit	patët	do të keni
Ata Ato	kanë	kishin	patën	do të kenë
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ			ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
Unë	të kem		—	
Ti	të kesh		ki	
Ai Ajo	të ketë		—	

Ne	të kemi	—
Ju	të keni	kini
Ata Ato	të kenë	—

5. Βιβλιογραφία | Bibliografi

Beci, Bahri. 2004. Gramatika e Gjuhës Shqipe Për Të Gjithë. Tiranë-EDFA.

Κυριαζής, Δώρης. 1994. Μέθοδος για την Εκμάθηση της Αλβανικής και Λεξικό 9000 λέξεων. Θεσσαλονίκη: Μαλλιάρης Παιδεία.

Ρεβυθιάδου, Ανθή & Βασίλειος Σπυρόπουλος. 2013. *Αντιπαραβολική μελέτη γραμματικών δομών Αλβανικής-Ελληνικής*. Πρόγραμμα Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλιννοστούντων Μαθητών, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση (ΕΣΠΑ 2007-2013). Εκδόσεις Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας (Ε.Λ.Κ.Ε.), Θεσσαλονίκη. (ebook, συλλογικό έργο, <http://www.diapolis.auth.gr/index.php/2013-10-17-09-02-51/-52>)

Φιλιππάκη-Warburton, Ειρήνη, Μιχαήλ Γεωργιαφέντης, Γεώργιος Κοτζόγλου & Μαργαρίτα Λουκά. 2011. *Γραμματική Ε' και ΣΤ' δημοτικού*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.

Πίνακες Γραμματικής

1. Ουσιαστικό | Emri

Πίνακας 1.1: Αρσενικά σε -i σε ονομαστική	8
Πίνακας 1.1: Αρσενικά σε -u σε ονομαστική	8
Πίνακας 1.3: Θηλυκά σε -a σε ονομαστική	9
Πίνακας 1.4: Θηλυκά σε -ja σε ονομαστική	9
Πίνακας 1.5: Αρσενικά σε -i σε αιτιατική	11
Πίνακας 1.6: Αρσενικά σε -u σε αιτιατική	11
Πίνακας 1.7: Θηλυκά σε -a σε αιτιατική	11
Πίνακας 1.8: Θηλυκά σε -ja σε αιτιατική	11
Πίνακας 1.9: Αρσενικά σε -i σε γενική	13
Πίνακας 1.10: Αρσενικά σε -u σε γενική	13
Πίνακας 1.11: Θηλυκά σε -a σε γενική	13
Πίνακας 1.12: Θηλυκά σε -ja σε γενική	14
Πίνακας 1.13: Αρσενικά σε -i σε δοτική	15
Πίνακας 1.14: Αρσενικά σε -u σε δοτική	15
Πίνακας 1.15: Θηλυκά σε -a σε δοτική	15
Πίνακας 1.16: Θηλυκά σε -ja σε δοτική	15
Πίνακας 1.17: Αρσενικά σε -i σε αφαιρετική	17
Πίνακας 1.18: Αρσενικά σε -u σε αφαιρετική	17
Πίνακας 1.19: Θηλυκά σε -a σε αφαιρετική	17
Πίνακας 1.20: Θηλυκά σε -ja σε αφαιρετική	17
Πίνακας 1.21: Κλίση αρσενικών ουσιαστικών	18
Πίνακας 1.22: Κλίση θηλυκών ουσιαστικών	18
Πίνακας 1.23: Σύγκριση άρθρου και γένους	19
Πίνακας 1.24: Σύγκριση των πτώσεων και της λειτουργίας τους	19
Πίνακας 1.25: Καταλήξεις αρσενικών ουσιαστικών	20
Πίνακας 1.26: Καταλήξεις θηλυκών ουσιαστικών	20

2. Επίθετο | Mbiemri

Πίνακας 2.1: Κλίση επιθέτου και αρσενικού ουσιαστικού	21
Πίνακας 2.2: Κλίση επιθέτου και θηλυκού ουσιαστικού	22
Πίνακας 2.3: Οι βαθμοί των επιθέτων	23
Πίνακας 2.4: Σύγκριση: επίθετο + ουσιαστικό	24
Πίνακας 2.5: Σύγκριση των βαθμών των επιθέτων	24

3. Αντωνυμίες | Përemrat

Πίνακας 3.1: Κλίση προσωπικής αντωνυμίας	27
Πίνακας 3.2: Κλίση κτητικού επιθέτου <i>im/ime</i> (δικός/-ή μου)	28
Πίνακας 3.3: Κλίση κτητικού επιθέτου <i>yt/jote</i> (δικός/-ή σου)	28
Πίνακας 27: Κλίση κτητικού επιθέτου αρσενικού γένους <i>i tij/e tij</i> (δικός/-ή του)	29
Πίνακας 3.5: Κλίση κτητικού επιθέτου θηλυκού γένους <i>i saj/e saj</i> (δικός/-ή της)	29
Πίνακας 3.6: Κλίση κτητικού επιθέτου <i>ynë/jonë</i> (δικός/-ή μας)	30
Πίνακας 3.7: Κλίση κτητικού επιθέτου <i>juaj</i> (δικός/-ή σας)	30
Πίνακας 3.8: Κλίση κτητικού επιθέτου <i>i tyre/e tyre</i> (δικός ή τους)	31
Πίνακας 3.9: Κλίση κτητικής αντωνυμίας <i>imi/imja</i> (δικός/-ή μου)	32
Πίνακας 3.10: Κλίση κτητικής αντωνυμίας <i>yti/jotja</i> (δικός/-ή σου)	33
Πίνακας 3.11: Κλίση κτητικής αντωνυμίας <i>i tiji/e tija</i> (δικός ή του)	33
Πίνακας 3.12: Κλίση κτητικής αντωνυμίας <i>i saj/e saja</i> (δικός/-ή της)	33
Πίνακας 3.13: Κλίση κτητικής αντωνυμίας <i>yni/jona</i> (δικός/-ή μας)	34
Πίνακας 3.14: Κλίση κτητικής αντωνυμίας <i>juaji/juaja</i> (δικός/-ή σας)	34
Πίνακας 3.15: Κλίση κτητικής αντωνυμίας <i>i tyri/e tyrja</i> (δικός/-ή τους)	34
Πίνακας 3.16: Η αντωνυμία <i>kush</i>	35
Πίνακας 3.17: Η αντωνυμία <i>cili</i>	36
Πίνακας 3.18: Η αντωνυμία <i>cila</i>	36
Πίνακας 3.19: Σύγκριση προσωπικών αντωνυμιών	37
Πίνακας 3.20: Σύγκριση κτητικών αντωνυμιών	38
Πίνακας 3.21: Σύγκριση ερωτηματικών αντωνυμιών	38

4. Ρήμα | Folja

Πίνακας 4.1: Το ρήμα <i>takoj/ takohem</i> (συναντώ/ συναντιέμαι)	40
Πίνακας 4.2: Το ρήμα <i>shkruaj</i> (γράφω)	45
Πίνακας 4.3: Το ρήμα <i>laj</i> (πλένω)	46
Πίνακας 4.4: Το ρήμα <i>gjej</i> (βρίσκω)	46
Πίνακας 4.5: Το ρήμα <i>mbaj</i> (κρατώ)	47
Πίνακας 4.6: Το ρήμα <i>bëj</i> (κάνω)	48
Πίνακας 4.7: Το ρήμα <i>lidh</i> (δένω)	49
Πίνακας 4.8: Το ρήμα <i>marr</i> (παίρνω)	50
Πίνακας 4.9: Το ρήμα <i>flas</i> (μιλώ)	50
Πίνακας 4.10: Το ρήμα <i>shes</i> (πουλάω)	51
Πίνακας 4.11: Το ρήμα <i>vë</i> (βάζω)	52
Πίνακας 4.12: Το ρήμα <i>di</i> (ξέρω)	53
Πίνακας 4.13: Το ρήμα <i>pi</i> (πίνω)	54
Πίνακας 4.14: Το ρήμα <i>jam</i> (είμαι)	55
Πίνακας 4.15: Το ρήμα <i>kam</i> (έχω)	55

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εκδόσεις:

Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης (Ε.Λ.Κ.Ε. Α.Π.Θ.)

Γ' Σεπτεμβρίου, Κτήριο Κ.Ε.Δ.Ε.Α.

Πανεπιστημιούπολη 54124, Θεσσαλονίκη

Τηλ. 2310991356, Fax: 2310 200392

ISBN: 978-618-81491-1-3